
АГЕНЦИЈА ЗА БАНКАРСТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Васе Пелагића 11а, 78 000 Бања Лука, тел: /+387 51/ 218-111, 224-070, 218-112, 224-140 факс: 216-665;
web: www.abrs.ba; e-mail: office@abrs.ba; agbankrs@inecco.net

Матични број: 1899244

ЈИБ: 4400901850006

РЕЗУЛТАТИ

СТУДИЈЕ КВАНТИТАТИВНОГ УТИЦАЈА

примјене новог регулаторног оквира – Стуб 1

САДРЖАЈ

УВОД	2
I. ПОКАЗАТЕЉИ АДЕКВАТНОСТИ КАПИТАЛА	4
1.1. Стопа адекватности капитала	9
1.2. Стопа финансијске полуге	10
1.3. Квалитативни дио Студије везано за регулаторни капитал и финансијску полугу	11
II. РИЗИЧНА АКТИВА	13
2.1. КРЕДИТНИ РИЗИК	14
2.1.1. Анализа података према класама изложености и пондерима ризика	14
2.1.2. Технике смањења кредитног ризика (CRM)	21
2.1.3. Квалитативни дио Студије везано за кредитни ризик	21
2.2. ОПЕРАТИВНИ РИЗИК	29
2.2.1. Квалитативни дио Студије везано за сегмент оперативног ризика	32
2.3. ТРЖИШНИ РИЗИК	36
2.3.1. Квалитативни дио Студије везано за сегмент тржишног ризика	38
ЗАКЉУЧАК	42

УВОД

Агенција за банкарство Републике Српске је у фебруару 2009. године усвојила Стратегију за увођење „*Међународног споразума за мјерење капитала и стандардима капитала-БАЗЕЛ II*“, сходно чему је у септембру 2013. године провела и објавила резултате Студије квантитативног утицаја примјене стандардизованог приступа за израчунавање капиталног захтјева за кредитни ризик у Републици Српској (у даљем тексту: РС). Одлука да се студија проведе само за кредитни ризик донесена је из разлога што кредитни ризик има преовлађујући утицај на стопу адекватности капитала. Резултати студије из 2013. године су показали да примјена нових правила неће довести до пада стопе адекватности капитала на нивоу банкарског сектора, односно да је стопа адекватности већа за 2 процентна поена у односу на стопу израчунату у складу са тада важећом регулативом.

Након свјетске финансијске кризе настала је потреба за унапређењем општеприхваћених стандарда и прописа на међународном плану. С тим у вези, Базелски комитет за супервизију банка је у децембру 2010. године објавио нови сет докумената (Базел III), док је у јуну 2011. године објављена ревидирана верзија. Најзначајније измјене односиле су се на увођење нових стандарда капитала (унапређење квалитета капитала, јачање капиталних захтјева, увођење заштитних слојева капитала и финансијске полуге), унапређење у области корпоративног управљања у банкама, те увођење нових минималних стандарда за управљање ризиком ликвидности и минималних показатеља ликвидности (LCR и NSFR показатељи).

Базел III стандарди пренесени су у регулаторни оквир Европске уније усвајањем Директиве о капиталним захтјевима – CRD¹ и Уредбе о капиталним захтјевима – CRR², чији је циљ био и максимална хармонизација прописа на европском нивоу, а које су објављене у јуну 2013. године и у примјени су од 01.01.2014. године.

Ради усклађивања са европским законодавством, Агенција је у фебруару 2016. године објавила Стратегију за увођење „*Међународног споразума за мјерење капитала и стандардима капитала- БАЗЕЛ III*“.

Ради процјене утицаја новог приједлога законских и подзаконских прописа на банкарски сектор РС, а који су у највећој могућој мјери усклађени са прописима Европске уније, Агенција је крајем 2016. године провела Студију квантитативног утицаја (у даљем тексту: Студија).

Студија је обухватила израчунавање регулаторног капитала, стопе финансијске полуге, капиталног захтјева за кредитни ризик по стандардизованом приступу (SA) укључујући технике смањења кредитног ризика (CRM), капиталног захтјева за оперативни ризик по приступу основног показатеља (BIA) и стандардизованом приступу (SA), те капиталног захтјева за тржишни ризик по стандардизованом приступу и показатеља покрића ликвидности (LCR).

---

¹ Директива 2013/36/EУ о приступању дјелатности кредитних институција и бонитетном надзору над кредитним институцијама и инвестиционим друштвима, измјени Директиве 2002/87/EЗ, те стављању ван снаге директива 2006/48/EЗ и 2006/49/EЗ

² Уредба (EУ) бр. 575/2013 Европског парламента и Вијећа од 26. јуна 2013. године о бонитетним захтјевима за кредитне институције и инвестициона друштва и о измјени Уредбе (EУ) бр. 648/2012 (Службени гласник EУ L 176/2013).

За потребе провођења Студије, Агенција је банкама доставила Нацрт одлуке о израчунавању капитала банака коригован за потребе Студије (у даљем тексту: Нацрт одлуке о капиталу); Нацрт одлуке о управљању ризиком ликвидности (у даљем тексту: Нацрт одлуке о ликвидности), оперативна упутства, упутства за попуњавање извјештајних образаца, те упитнике;

Упитници представљају квалитативни дио Студије и садрже одговоре банака на питања у вези регулаторног капитала, финансијске полуге, кредитног, оперативног и тржишног ризика.

Банке су требале исказати податке на финансијски датум 30.09.2016. године у 000 КМ, уколико није другачије назначено.

Са 30.09.2016. године, банкарски сектор РС чини 8 банака.

Након достављених података од стране банака, извршен је преглед истих. У дијеловима гдје су уочене нелогичности затражена су додатна појашњења и/или исправке података од банака. Достављени подаци представљају квалитетан основ за провођење ове студије утицаја. Међутим, исправност података може се провјерити само непосредном контролом у банкама.

За потребе Студије, ради подјеле банака са сличним карактеристикама разматрано је слjedeће: величина бруто активе, системска значајност банке према методологији Централне банке БиХ и власништво капитала. Банке су подијeљене према групама са сличним карактеристикама (*peer*), и то на Групу 1 у којој се налазе банке са бруто активом преко 500 милиона КМ и Групу 2 у којој се налазе банке са бруто активом од 150 до 300 милиона КМ. Група 1 банака уједно чини и системски значајне банке. Када је у питању власништво капитала банака у РС, банке се налазе у већинском приватном страном власништву и истовремено се већински односе на Групу 1 банака, због чега је донесена одлука да нећемо вршити сегментацију банака по овом критеријуму за потребе ове Студије.

I. ПОКАЗАТЕЉИ АДЕКВАТНОСТИ КАПИТАЛА

У складу са усвојеном Стратегијом за увођење Базела III, а ради лакшег преласка на нову регулативу, Агенција је 2014. године донијела Одлуку о минималним стандардима за управљање капиталом банака и капиталној заштити у којој су дефинисане двије категорије капитала, основни капитал (Tier 1) и допунски капитал (Tier 2).

Стопа адекватности капитала која представља однос нето капитала и укупног пондерисаног ризика (кредитни, оперативни и тржишни ризик) остала је 12% (регулатива Европске уније прописује стопу адекватности капитала од 8%), док исплату дивиденди акционарима који имају обичне акције у новцу, исплату накнада члановима органа банке и кључним категоријама запослених и откуп властитих акција банке, банка може извршити само уколико је стопа адекватности капитала банке најмање 14,5%. Уведена је постепена динамика смањења односа основног и допунског капитала, тако да на дан 31.12.2015. године допунски капитал не може бити већи од једне половине основног капитала, а стопа адекватности основног капитала мора износити најмање 8%. Законом дефинисани рок за свођење допунског капитала на једну трећину основног капитала је 26.07.2018. године, а стопа адекватности основног капитала мора бити најмање 9%. Међутим, за потребе Студије, овај услов је већ укључен у захтјев.

Одлуком о минималним стандардима за управљање капиталом банака и капиталној заштити уведена је динамика смањења општих резерви које се признају у допунски капитал тако да су на дан 31.12.2016. године опште резерве сведене на 1,25% изложености пондерисаних ризиком.

Надаље, у обрачуна капитала, квартално су смањиване ревалоризационе резерве по основу обрачуна ефеката фер вриједности материјалне имовине тако да су ревалоризационе резерве на дан 31.12.2016. сведене на нула.

Промијењен је и начин израчунавања и признавања субординисаног дуга који се признаје у допунски капитал посљедњих пет година прије истека уговора.

Уведена је и обавеза да банка од 31.12.2015. године, укључујући и тај дан, одржава стопу финансијске полуге најмање у износу 6% укупне изложености и прописан је начин израчунавања финансијске полуге.

Све ово је довело до бољег разумијевања и припремљености банака на промјене регулативе са циљем потпуне примјене Базела III и мјерења ризика у складу са европским директивама и CRR уредбом.

За потребе Студије, банкама је достављен нови Нацрт одлуке о капиталу банака прилагођен за потребе Студије у којој је дефинисан редовни основни капитал CET1, додатни основни капитал AT1, допунски капитал T2 и регулаторни капитал. Одлуком су дефинисане и минималне стопе: 1) стопа редовног основног капитала 6,75%; 2) стопа основног капитала 9%; 3) стопа регулаторног капитала 12%, што представља конзервативнији приступ у односу на прописе дефинисане CRR уредбом. Такође, однос допунског капитала у односу на основни капитал ограничен је на једну трећину.

Основни капитал се дијели на редовни основни капитал CET1 и додатни основни капитал AT1. Одлуком су прописани детаљни критеријуми које инструменти капитала морају испуњавати да би могли бити укључени у поједине дијелове капитала.

Прецизирани су и одбици од капитала који се морају одбијати од оног дијела регулаторног капитала којег оптерећују. Велики дио одбитака оптеретиће редовни основни капитал, што за циљ има већи захтјев за квалитетнијим ставкама капитала.

Опште резерве се признају у висини од 1,25% изложености пондерисаних ризиком. Нова одлука захтијева идентификовање реципрочних међусобних улагања као одбитних ставки од капитала. Побројани су и сљедећи одбици од капитала као што су: улагање у инструменте капитала субјеката финансијског сектора, ако банка има или ако нема значајно улагање, квалификовани удјели изван финансијског сектора ако се на њих не односи пондер 1250%, одбици или губици по основу вредновања по фер вриједности, гудвил, нематеријална имовина и остало.

За потребе Студије, израчунавање показатеља капитала вршено је на дан 30.09.2016. године и то на два начина:

- **Варијанта 1:** израчунавање изложености за билансне позиције врши се на начин да се од књиговодствене вриједности одбије исправка вриједности према МРС 39 и разлика између исправки вриједности према МРС 39 и резервисања израчунатих по методологији Агенције; за ванбилансне позиције, изложеност се израчунава на начин да се од књиговодствене вриједности одбију резервисања израчуната према МРС 37 увећана за разлику између резервисања према МРС 37 и резервисања за кредитне губитке по методологији Агенције,
- **Варијанта 2:** да се изложеност израчунава на начин да се од књиговодствене вриједности одбије исправка вриједности израчуната по захтјеву МРС 39 и резервисања према МРС 37.

Према **Варијанти 1**, дошло је до смањења регулаторног капитала за 16.731 хиљаду КМ у односу на важећу регулативу због смањења општих резерви које се признају у ставке основног капитала у износу од 1,25% изложености пондерисаних ризиком која износи 15.932 хиљаде КМ, одбитка позитивних ревалоризационих резерви због ограничења допунског капитала у износу од 298 хиљада КМ, улагања у субјекте финансијског сектора ако банка има значајно улагање у износу од 496 хиљада КМ и акумулиране остале свеобухватне добити у износу од 5 хиљада КМ, што укупно износи 16.731 хиљаду КМ. Регулаторни капитал банака које припадају Групи 1 мањи је за 15.071 хиљаду КМ, односно за 1.660 хиљада КМ код банака које припадају Групи 2.

Према резултатима Студије, значајно је напоменути да је укупна изложеност ризику према Варијанти 1 мања за 77.743 хиљаде КМ. Смањење код банака у Групи 1 износи 51.090 хиљада, док је у Групи 2 укупна изложеност ризику мања за 26.653 хиљаде КМ.

Стопа адекватности капитала смањена је за 0,1 процентни поен и износи 16,4% (према важећој регулативи, стопа адекватности капитала износи 16,5%). Група 1 банака има стопу адекватности капитала 15,8% и мања је за 0,2 процентна поена у односу на важећу регулативу, док је код банака из Групе 2 стопа адекватности повећана на 20,7%, односно биљежи повећање од 0,7 процентних поена у односу на важећу регулативу.

Табела 1. Стопа адекватности капитала по Варијанти 1 (у 000 КМ)

По Варијанти 1	Стање на дан 30.09.2016. године		
	По важећој регулативи	Студија	Разлика
Регулаторни капитал	750.360	733.629	-16.731
Кредитни ризик	4.167.829	4.018.730	-149.099
Тржишни ризик	0	104.130	104.130
Оперативни ризик	383.107	350.333	-32.774
Стопа адекватности капитала	16,5%	16,4%	-0,1

Табела 2. Преглед показатеља који утичу на израчунавање стопе адекватности капитала по групама према Варијанти 1 (у 000 КМ)

По Варијанти 1		Стање на дан 30.09.2016. године		
		По важећој регулативи	Студија	Разлика
Регулаторни капитал		750.360	733.629	-16.731
	Група 1	642.319	627.248	-15.071
	Група 2	108.041	106.381	-1.660
Укупан износ изложености ризику		4.550.936	4.473.193	-77.743
	Група 1	4.009.386	3.958.296	-51.090
	Група 2	541.550	514.897	-26.653
Стопа адекватности		16,5%	16,4%	-0,1
	Група 1	16,0%	15,8%	-0,2
	Група 2	20,0%	20,7%	0,7
Кредитни ризик		4.167.829	4.018.730	-149.099
	Група 1	3.687.314	3.569.974	-117.340
	Група 2	480.515	448.756	-31.759
Тржишни ризик		0	104.130	104.130
	Група 1	0	85.759	85.759
	Група 2	0	18.371	18.371
Оперативни ризик		383.107	350.333	-32.774
	Група 1	322.072	302.563	-19.509
	Група 2	61.035	47.770	-13.265

Према **Варијанти 2**, дошло је до смањења регулаторног капитала у износу од 4.081 хиљаду КМ у односу на важећу регулативу због смањења општих исправки вриједности за кредитне губитке у износу 3.282 хиљаде КМ, одбитка позитивних ревалоризационих резерви по основу ефеката промјене фер вриједности које се не могу признати због ограничења допунског капитала у износу од 298 хиљада КМ, улагања у субјекте финансијског сектора ако банка има значајно улагање у износу од 496 хиљада КМ и акумулиране остале свеобухватне добити у износу од 5 хиљада КМ, што укупно износи 4.081 хиљаду КМ. Регулаторни капитал банака које припадају Групи 1 мањи је за 3.996 хиљада КМ, односно за 85 хиљада КМ код банака које припадају Групи 2.

У складу са резултатима Студије, значајно је напоменути да је укупна изложеност ризику према Варијанти 2 мања за 73.190 хиљада КМ. Смањење код Групе 1 банака износи 50.231 хиљаду КМ, односно 22.966 хиљада КМ код Групе 2.

Стопа адекватности капитала већа је за 0,2 процентна поена и износи 17% (према важећој регулативи, стопа адекватности капитала износи 16,8%). Група 1 банака има стопу адекватности капитала од 15,9% и већа је за 0,1 процентни поен у односу на важећу регулативу, док је стопа адекватности капитала у Групи 2 банака повећана на 24,6%, односно већа је за 1 процентни поен у односу на важећу регулативу.

Табела 3. Стопа адекватности капитала по Варијанти 2 (у 000 КМ)

По Варијанти 2	Стање на дан 30.09.2016. године		
	По важећој регулативи	Студија	Разлика
Регулаторни капитал	779.920	775.839	-4.081
Кредитни ризик	4.253.546	4.109.000	-144.546
Тржишни ризик	0	104.130	104.130
Оперативни ризик	383.107	350.333	-32.774
Стопа адекватности	16,8%	17,0%	0,2

Табела 4. Преглед показатеља који утичу на израчунавање стопе адекватности капитала по групама према Варијанти 2 (у 000 КМ)

По Варијанти 2		Стање на дан 30.09.2016. године		
		По важећој регулативи	Студија	Разлика
Регулаторни капитал		779.920	775.839	-4.081
	Група 1	643.156	639.160	-3.996
	Група 2	136.764	136.679	-85
Укупан износ изложености ризику		4.636.653	4.563.463	-73.190
	Група 1	4.058.994	4.008.763	-50.231
	Група 2	577.666	554.700	-22.966
Стопа адекватности		16,8%	17,0%	0,2
	Група 1	15,8%	15,9%	0,1
	Група 2	23,7%	24,6%	1,0
Кредитни ризик		4.253.546	4.109.000	-144.546
	Група 1	3.736.922	3.620.441	-116.481
	Група 2	516.631	488.559	-28.072
Тржишни ризик		0	104.130	104.130
	Група 1	0	85.759	85.759
	Група 2	0	18.371	18.371
Оперативни ризик		383.107	350.333	-32.774
	Група 1	322.072	302.563	-19.509
	Група 2	61.035	47.770	-13.265

У Табели 5. дат је приказ структуре капитала према подјели у извјештајима који банке достављају Агенцији по важећој регулативи.

Према **Варијанти 1**, регулаторни капитал састоји се од редовног основног капитала у износу од 91% и допунског капитала у износу од 9%. Највећи утицај на структуру капитала по Варијанти 1 имале су одбитне ставке недостајућих резерви по регулатору.

Према **Варијанти 2**, основни капитал учествује са 90% у структури регулаторног капитала, а чини га збир редовног основног капитала и додатног основног капитала. Редовни основни капитал чини 89% регулаторног капитала, а састоји се од обичних акција, емисионе ажије, задржане добити или губитка, остале резерве, акумулирана остала свеобухватна добит, а умањен за нематеријалну имовину, одгођене пореске обавезе, одгођену пореску имовину која се може одбити и која не зависи од будуће профитабилности и улагања у инструменте основног капитала у финансијски сектор који се одбија од овог капитала. Додатни основни капитал чине приоритетне некумулативне акције једне банке у износу од 0,8% регулаторног капитала. Допунски капитал чини 10% регулаторног капитала и састоји се од субординисаних дугова, општих исправки вриједности за кредитне губитке умањено за одбитне ставке негативних ревалоризационих резерви по основу нематеријалне имовине.

Табела 5. Структура регулаторног капитала са основним елементима и промјенама у односу на Варијанту 1 и Варијанту 2 (у 000 КМ)

		Стање на дан 30.09.2016. године					
Опис		По важећој регулативи Вар.1	Студија по Вар.1	Разлика	По важећој регулативи Вар.2	Студија по Вар.2	Разлика
Банкарски сектор	Основни капитал	699.146	667.372	-31.774	699.146	697.588	-1.558
	Додатни основни капитал		0	0		6.000	6.000
	Допунски капитал	51.214	66.257	15.043	80.774	78.251	-2.523
	Регулаторни капитал	750.360	733.629	-16.731	779.920	775.839	-4.081
Група 1	Основни капитал	570.921	560.991	-9.930	570.921	568.514	-2.407
	Додатни основни капитал		0	0		0	0
	Допунски капитал	71.398	66.257	-5.141	72.235	70.646	-1.589
	Регулаторни капитал	642.319	627.248	-15.071	643.156	639.160	-3.996
Група 2	Основни капитал	128.225	106.381	-21.844	128.225	129.074	849
	Додатни основни капитал		0	0		0	0
	Допунски капитал	-20.184	0	20.184	8.539	7.605	-934
	Регулаторни капитал	108.041	106.381	-1.660	136.764	136.679	-85

1.1. СТОПА АДЕКВАТНОСТИ КАПИТАЛА

Уколико примијењујемо нову регулативу према **Варијанти 1**, стопа редовног основног капитала износи 14,9% (минимални захтјев 6,75%), стопа основног капитала 14,9% (минимални захтјев 9%) и стопа регулаторног капитала 16,4% (минимални захтјев 12%).

Стопа регулаторног капитала за Групу 1 банака износи 15,8%, односно 20,7% за Групу 2.

Табела 6. Стопе адекватности капитала према новом регулаторном оквиру по Варијанти 1 (у 000 КМ)

По Варијанти 1	Редовни основни капитал		Основни капитал		Регулаторни капитал	
	Стопа	Вишак (+) / мањак (-) у односу на 6,75%	Стопа	Вишак (+) / мањак (-) у односу на 9%	Стопа	Вишак (+) / мањак (-) у односу на 12%
Банкарски сектор	14,9%	365.431	14,9%	775.839	16,4%	691.588
Група 1	14,2%	293.806	14,2%	639.160	15,8%	568.514
Група 2	20,7%	71.625	20,7%	136.679	20,7%	123.074

Уколико примијењујемо нову регулативу према **Варијанти 2**, стопа редовног основног капитала износи 15,2% (минимални захтјев 6,75%), стопа основног капитала 15,3% (минимални захтјев 9%) и стопа регулаторног капитала 17% (минимални захтјев 12%).

Стопа регулаторног капитала за Групу 1 банака износи 15,9%, односно 24,6% за Групу 2.

Табела 7. Стопе адекватности капитала према новом регулаторном оквиру по Варијанти 2 (у 000 КМ)

По Варијанти 2	Редовни основни капитал		Основни капитал		Регулаторни капитал	
	Стопа	Вишак (+) / мањак (-) у односу на 6,75%	Стопа	Вишак (+) / мањак (-) у односу на 9%	Стопа	Вишак (+) / мањак (-) у односу на 12%
Банкарски сектор	15,2%	383.554	15,3%	286.876	17,0%	228.223
Група 1	14,2%	297.923	14,2%	207.725	15,9%	158.108
Група 2	22,2%	85.632	23,3%	79.151	24,6%	70.115

Уколико посматрамо појединачно по банкама по Варијанти 1, распон стопа регулаторног капитала креће се од најниже 12,7% до највише 30,9%. Банка са најнижом стопом капитала има дио допунског капитала који није признат због ограничења допунског капитала на једну трећину основног капитала али је изнад законски прописаног минимума.

Посматрано по банкама по Варијанти 2, распон стопа регулаторног капитала креће се од најниже 12,6% до највише 33,6%. Ниједна банка није испод законски прописаног минимума.

1.2. СТОПА ФИНАНСИЈСКЕ ПОЛУГЕ

Стопа финансијске полуге је показатељ уведен Базелом III и није заснован на мјерењу ризика, него је уведен са циљем спречавања превелике задужености банака и као додатна заштита од ризика.

Нацртом одлуке о капиталу одређена је минимална стопа финансијске полуге од 6% коју банке у РС морају одржавати (минимална стопа према европској регулативи је 3%). Стопа финансијске полуге израчунава се на начин да се мјера капитала банке подијели са мјером изложености банке на референтни датум и израчунава се у проценту.

Из табеларног приказа видимо да би примјена нове регулативе довела до смањења стопе финансијске полуге по **Варијанти 1** за 0,8 процентних поена, док би по **Варијанти 2** дошло до смањења стопе финансијске полуге за 0,4 процентна поена.

Група 1 банака биљежи смањење стопе финансијске полуге за 0,6 процентних поена по Варијанти 1 и 0,4 процентна поена по Варијанти 2.

Група 2 банака биљежи смањење стопе финансијске полуге за 2,2 процентна поена по Варијанти 1 и 0,3 процентна поена по Варијанти 2.

Све банке имају стопу финансијске полуге изнад законски прописаног минимума и крећу се у распону од 6,99% до 21,75%.

Табела 8. Стопа финансијске полуге по Варијанти 1 (у 000 КМ)

По Варијанти 1	Стање на дан 30.09.2016. године		
	По важећој регулативи	Студија	Разлика
Вриједност изложености	6.325.758	6.504.524	178.766
Група 1	5.624.898	5.844.103	219.205
Група 2	700.860	660.421	-40.439
Основни капитал	699.146	667.372	-31.774
Група 1	570.921	560.991	-9.930
Група 2	128.225	106.381	-21.844
Стопа финансијске полуге	11,1%	10,3%	-0,8
Група 1	10,1%	9,6%	-0,6
Група 2	18,3%	16,1%	-2,2

Табела 9. Стопа финансијске полуге по Варијанти 2 (у 000 КМ)

По Варијанти 2	Стање на дан 30.09.2016. године		
	По важећој регулативи	Студија	Разлика
Вриједност изложености	6.412.585	6.629.015	216.430
Група 1	5.708.537	5.909.170	200.633
Група 2	704.048	719.845	15.797
Основни капитал	699.146	697.588	-1.558
Група 1	570.921	568.514	-2.407
Група 2	128.225	129.074	849
Стопа финансијске полуге	10,9%	10,5%	-0,4
Група 1	10,0%	9,6%	-0,4
Група 2	18,2%	17,9%	-0,3

1.3. КВАЛИТАТИВНИ ДИО СТУДИЈЕ ВЕЗАНО ЗА РЕГУЛАТОРНИ КАПИТАЛ И ФИНАНСИЈСКУ ПОЛУГУ

У наредном тексту дајемо преглед питања и сумираних одговора које су доставиле банке, а са циљем сагледавања квалитативних елемената утицаја нове регулативе и степена припремљености банака за примјену нове регулативе.

Сачинити преглед појединачних инструмената регулаторног капитала који испуњавају услове за признавање у ставке редовног основног, додатног основног капитала и допунског капитала према Нацрту одлуке о капиталу, те навести основне карактеристике предметног инструмента.

Банке су побројале ставке капитала које су приказане у COREP извјештају C01.00 без достављања карактеристика хартија од вриједности које улазе у капитал, а што смо ми тражили.

Сачинити преглед појединачних инструмената регулаторног капитала који не испуњавају услове за признавање у ставке редовног основног, додатног основног капитала и допунског капитала према Нацрту одлуке о капиталу, са основним карактеристикама предметног инструмента.

Само банке које имају ограничење допунског капитала у односу на основни капитал нису признале све опште исправке вриједности у ставке капитала. Односно, признати проценат је мањи од 1,25% укупног ризика активе.

Да ли је банка већ сачинила план за очување капитала и да ли је било кориштења предвиђених мјера у смислу члана 42. Нацрта одлуке о капиталу?

Већина банака није сачинила план јер у Нацрту одлуке о капиталу није дефинисан ниво комбинованог заштитног слоја као предуслов за израду плана, односно не постоји посебан подзаконски акт. Према достављеним одговорима банака, ниједна банка није сачинила план капитала према захтјевима Нацрта одлуке о капиталу.

Уколико банка има реципрочна међусобна улагања у инструменте регулаторног капитала потребно је доставити преглед свих појединачних улагања, који ће садржавати детаљне податке о сваком субјекту са којим има међусобна (реципрочна) улагања.

Ниједна банка нема реципрочна међусобна улагања у инструменте регулаторног капитала.

Сачинити преглед улагања у субјекте финансијског сектора у којима банка:

- а) има и**
- б) нема значајно улагање у исте.**

Двије банке имају значајно улагање у Nova Leasing ад Бања Лука и Нуро Alpe Adria Leasing доо Бања Лука, док четири банке немају значајно улагање у Бањалучку берзу, Централни регистар хартија од вриједности, SWIFT, Union Invest и Nova Real Estate.

Да ли је банка утврдила интерне лимите који су строжији у односу на прописане стопе капитала из члана 34. Нацрта одлуке о капиталу?

Од укупног броја анкетираних банака, само једна се изјаснила позитивно по претходном питању. Једна банка се изјаснила да су прописане стопе капитала из Нацрта одлуке о капиталу саме по себи конзервативне, те да ће у овом тренутку интерне лимите држати на нивоу законски прописаних.

Уколико је одговор „да“, навести којим актом је то регулисано, који су интерни лимити и које су мјере предвиђене у случајевима прекорачења тих лимита?

Ниједна банка није одговорила на претходно питање.

Да ли је банка израчунавала за своје потребе стопу финансијске полуге у складу са новом методологијом предвиђеном чланом 37. Нацрта одлуке о капиталу?

Од укупног броја анкетираних банака, њих четири су се изјасниле да израчунавају стопу финансијске полуге за своје потребе по новој методологији, док остале користе важећу методологију.

Уколико је одговор на претходно питање „да“, какви су резултати упоређујући израчунавање према важећој и новој методологији израчунавања? Опишите кључне разлике.

Од банака које су позитивно одговориле на претходно питање, већина је одговорила да се кључна разлика односи на пондерисање ванбиланса што доводи до пораста стопе финансијске полуге, док је само једна банка нагласила да нема већих разлика у односу на претходну методологију.

Да ли банка има изложености по основу финансијских деривата из Прилога II Нацрта одлуке о капиталу, репо трансакције, трансакције позајмљивања и слично?

Двије од осам анкетираних банака имају изложености по наведеном основу јер повремено уговарају финансијске деривате за потребе заштите од ризика или управљања банкарском књигом, односно по основу девизних своп уговора. Осталих шест банака нема наведене изложености.

Да ли је и на који начин уређено интерно извјештавање по основу финансијске полуге и јесу ли у вези с тим предузимане одговарајуће мјере, ако јесу навести које?

Шест анкетираних банака нема уређено интерно извјештавање по основу финансијске полуге нити су у вези са тим предузимане одговарајуће мјере, док остале двије банке извјештавају чланове управе и интерно извјештавање по основу финансијске полуге врши се преко извјештаја одбора за управљање активом и пасивом (ALCO) на мјесечном нивоу.

Опишите на који начин се усаглашавају планови капитала, политика дивиденди и накнада према постојећој регулативи и да ли се у том сегменту планирају одређене измјене и допуне с обзиром на нови регулаторни оквир?

Већина банака је одговорила да планира капитал у складу са законском регулативом и планираним развојем банке. Планирање капитала и капиталних показатеља врши се углавном на полугодишњем и годишњем нивоу. Све банке планирају усклађивање аката

са новом регулативом. Једна банка се изјаснила да у наредним годинама не планира исплату дивиденди, док се друге нису изјасниле по овом основу.

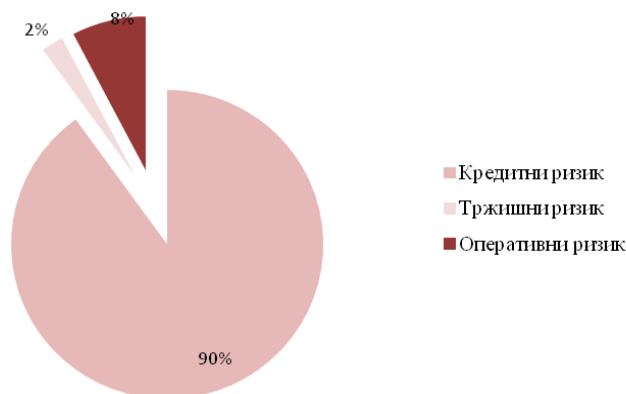
Могући коментари или опис постојећег стања за дио питања која се односе на сегмент регулаторног капитала и финансијску полугу:

Једна банка је истакла да је потребно постепено уводити промјене везано за нову регулативу.

II. РИЗИЧНА АКТИВА

Према резултатима Студије, примјена Базела III не би довела до промјене у структури ризика. Кредитни ризик је и даље доминантан и чини 90% укупног ризика, док оперативни и тржишни ризик заузимају 8%, односно 2% укупног ризика.

Граф 1. Структура ризика

Изложености које су основица за израчунавање ризиком пондерисане активе различито су дефинисане по важећој регулативи у односу на Нацрт одлуке о капиталу. Билансне ставке умањене су за износ значајног улагања у субјекте финансијског сектора које се одбијају од капитала како је прописано Нацртом одлуке о капиталу, а што је различито од одредаба везано за улагање у капитал преко 5% основног капитала према важећој регулативи.

Ванбилансне изложености увећане су за неискориштене безусловно опозиве кредитне линије које не утичу на пондерисани ризик јер им је пондер ризика нула.

Банке у РС нису исказале ниједну позицију која би се класификовала као актива намијењена трговању и за коју би се, према Студији, рачунали капитални захтјеви за тржишни ризик. Имајући у виду наведено, по овом основу није дошло до умањења изложености.

Банке су биле у обавези доставити Агенцији двије варијанте КР-СП образаца за кредитни ризик:

- **Варијанта 1:** израчунавање изложености врши се на начин да се од књиговодствене вриједности одбије исправка вриједности према МРС 39 и разлика

између исправки вриједности према MPC 39 и резервисања израчунатих по методологији Агенције за билансне позиције; за ванбилансне позиције, изложеност се израчунава на начин да се од књиговодствене вриједности одбију резервисања израчуната према MPC 37 увећана за разлику између резервисања према MPC 37 и резервисања за кредитне губитке по методологији Агенције,

- **Варијанта 2:** да се изложеност израчунава на начин да се од књиговодствене вриједности одбије исправка вриједности израчуната према MPC 39 и резервисања према MPC 37.

Према **Варијанти 1**, нето изложеност по важећој регулативи износи 7.207.267 хиљада КМ, док по Студији износи 7.291.723 хиљаде КМ. Разлика је настала из разлога што по Студији у изложеност улазе и опозиве обавезе, а изложеност је умањена за одложене пореске обавезе и улагања у субјекте финансијског сектора које су одбитне ставке капитала.

Укупан пондерисани кредитни ризик по важећој регулативи износи 4.167.829 хиљада КМ, док по Студији износи 4.018.730 хиљада КМ, односно дошло је до пада у износу од 140.099 хиљада КМ.

Група 1 банака има смањење укупног пондерисаног кредитног ризика у износу од 117.340 хиљада КМ, док Група 2 има смањење од 31.759 хиљада КМ.

Према **Варијанти 2**, нето изложеност износи 7.302.018 хиљада КМ по важећој регулативи, односно 7.386.474 хиљаде КМ по Студији. Настала разлика је већ образложена у Варијанти 1.

Укупан пондерисани кредитни ризик по важећој регулативи износи 4.253.546 хиљада КМ и исти по Студији износи 4.109.000 хиљада КМ, односно мањи је за 144.546 хиљада КМ.

Група 1 банака има смањење укупног пондерисаног кредитног ризика за 116.481 хиљада КМ, односно 28.072 хиљаде КМ у Групи 2.

Захтјев за тржишни ризик по Студији већи је за 104.130 хиљада КМ, док је захтјев за оперативни ризик, према стандардизованом приступу, мањи за 32.774 хиљаде КМ.

2.1. КРЕДИТНИ РИЗИК

2.1.1. Анализа достављених података према класама изложености и пондерима ризика

На основу података које су доставиле банке, а чија се исправност може провјерити само непосредном контролом у банкама, Студија је показала пад укупног пондерисаног кредитног ризика по обје варијанте због промјене износа изложености, односно промјене основице и рекласификације изложености која је довела до смањења на пондерима ризика 0% и 100%, а повећања на пондерима ризика 20%, 50%, 75% и 150%.

Напомињемо да у Студији нисмо тражили податке и карактеристике методологија за израчунавање вриједности исправки вриједности и адекватности примјене међународних рачуноводствених стандарда, тако да нисмо у могућности оцијенити једнообразност примјене у свим банкама. Ради провјере тачности достављених података, упоредили смо

нето изложености биланса и ванбиланса достављених у Студији са подацима достављеним у званичним извјештајима на дан 30.09.2016. године.

Дајемо кратко образложење стања по класама изложености достављених за потребе Студије по новој регулативи по **Варијанти 2**:

2.1.1.1. Класа изложености према централним банкама и централним владама

Ова класа највећим дијелом обухвата изложености према централној банци и има пондер ризика 0%. Осам банака у овој класи има изложеност са пондером ризика 0% у износу од 992.688 хиљада КМ. Једна банка има изложеност са пондером ризика 20% у износу од 111.388 хиљада КМ. Двије банке имају изложеност са пондером ризика 100% у износу од 10.808 хиљада КМ. Укупна изложеност износи 1.114.884 хиљаде КМ.

2.1.1.2. Класа изложености према регионалним владама и локалним властима

У овој класи пет банака има изложеност са пондером ризика 0% у износу од 596.065 хиљада КМ, а шест банака има изложеност са пондером 100% у износу од 221.699 хиљада КМ. Укупна изложеност је 817.765 хиљада КМ.

2.1.1.3. Класа изложености према тијелима јавног сектора

У овој класи три банке имају изложеност са пондером ризика 0% у износу од 17.492 хиљаде КМ. Пет банака има изложеност са пондером ризика 100% у износу од 78.185 хиљада КМ. Укупна изложеност износи 95.689 хиљада КМ.

2.1.1.4. Класа изложености према институцијама

У овој класи пет банака има изложеност са пондером ризика 20% у износу од 327.230 хиљада КМ. Пет банака има изложеност са пондером ризика 50% у износу од 95.689 хиљада КМ. Седам банака има изложеност са пондером ризика 100% у износу од 40.112 хиљада КМ. Укупна изложеност износи 441.111 хиљада КМ.

2.1.1.5. Класа изложености према привредним друштвима

У овој класи три банке имају изложености са пондером ризика 0% у износу од 28.420 хиљада КМ. Осам банака има изложености са пондером ризика 100% у износу од 1.501.370 хиљада КМ. Укупна изложеност износи 1.529.790 хиљада КМ.

2.1.1.6. Класа изложености према становништву

У овој класи изложености, осам банака има изложеност са пондером ризика 75% у износу од 1.772.882 хиљада КМ.

2.1.1.7. Класа изложености обезбијеђена некретнинама

У овој класи седам банака има изложеност са пондером ризика 75% у износу од 322.505 хиљада КМ. Осам банака има изложеност са пондером 100% у износу од 693.276 хиљада КМ. Укупна изложеност износи 1.015.908 хиљада КМ.

2.1.1.8. Класа изложености у статусу неизмирења обавеза

У овој класи осам банака има изложеност са пондером ризика 100% у износу од 104.525 хиљада КМ. Осам банака има изложеност са пондером ризика 150% у износу од 86.975 хиљада КМ. Укупна изложеност износи 201.500 хиљада КМ.

2.1.1.9. Класа високоризичне изложености

Једна банка има изложеност са пондером ризика 150% и износи 4.147 хиљада КМ.

2.1.1.10.Класа изложености по основу власничких улагања

Три банке имају изложеност са пондером ризика 100% у износу 938 хиљада КМ.

2.1.1.11.Класа изложености по основу удјела или акција у инвестиционим фондовима

Једна банка има изложеност са пондером ризика 100% у износу 384 хиљаде КМ.

2.1.1.12.Класа изложености према институцијама и привредним друштвима са краткорочном кредитном процјеном

Једна банка има изложеност са пондером ризика 100% у износу 745 хиљада КМ.

2.1.1.13.Класа остале изложености

Осам банака има изложеност са пондером ризика 0% у износу од 153.318 хиљада КМ. Четири банке имају изложеност са пондером ризика 20% у износу од 9.293 хиљаде КМ. Двије банке имају изложеност са пондером ризика 50% у износу од 9.921 хиљаду КМ. Осам банака има изложеност са пондером 100% у износу од 218.197 хиљада КМ. Укупна изложеност износи 390.728 хиљада КМ.

Нето вриједност изложености по класама изложености, капитални захтјев, проценат учешћа нето вриједности изложености сваке класе у укупној вриједности изложености и просјечни пондер за сваку класу изложености приказани су у Табели 10. по Варијанти 1 и Табели 11. по Варијанти 2.

Табела 10. Нето вриједност изложености по класама изложености, капитални захтјев, учешће нето вриједности изложености у укупној изложености и просјечни пондер за сваку класу изложености према Варијанти 1

Класа изложености	(у 000 КМ)			
	Нето вриједност излож.	Кап. захтјев	Учешће	Просј. пондер
Централне владе и централне банке	1.114.557	32.870	15,29%	2,95%
Регионалне владе и локалне власти	821.914	222.419	11,27%	27,06%
Тијела јавног сектора	95.739	77.323	1,31%	80,76%
Институције	438.702	146.362	6,02%	33,36%
Привредна друштва	1.508.861	1.029.095	20,69%	68,20%
Становништво	1.747.082	1.207.043	23,96%	69,09%
Изложености обезбијеђене некретнинама	1.006.608	852.598	13,80%	84,70%
Изложености у статусу неизмирења обавеза	171.996	200.305	2,36%	116,46%
Високоризичне изложености	1.174	1.744	0,02%	148,55%
Изложености на основу власничких улагања	942	942	0,01%	100,00%
Излож. према инст. и пр. друш. са кратк. кред. процјеном	745	745	0,01%	100,00%
Излож. у облику удјела или акција у инвест. фондовима	376	376	0,01%	100,00%
Остале изложености	383.024	246.908	5,25%	64,46%
УКУПНО:	7.291.720	4.018.730	100%	

Табела 11. Нето вриједност изложености по класама изложености, капитални захтјев, учешће нето вриједности изложености у укупној изложености и просјечни пондер за сваку класу изложености према Варијанти 2

(у 000 КМ)

Класа изложености	Нето вриједност излож.	Кап. захтјев	Учешће	Просј. пондер
Централне владе и централне банке	1.114.884	33.086	15,09%	2,97%
Регионалне владе и локалне власти	817.765	218.847	11,07%	26,76%
Тијела јавног сектора	95.689	77.443	1,30%	80,93%
Институције	441.111	147.892	5,97%	33,53%
Привредна друштва	1.529.790	1.041.810	20,71%	68,10%
Становништво	1.772.882	1.225.272	24,00%	69,18%
Изложености обезбијеђене некретнинама	1.015.908	858.712	13,75%	84,53%
Изложености у статусу неизмирења обавеза	201.500	243.293	2,73%	120,74%
Високоризичне изложености	4.147	6.168	0,06%	148,74%
Изложености на основу власничких улагања	938	938	0,01%	100,00%
Излож. према инст. и пр. друш. са кратк. кред. проценом	745	745	0,01%	100,00%
Излож. у облику удјела или акција у инвест. фондовима	384	384	0,01%	100,00%
Остале изложености	390.728	254.410	5,29%	65,11%
УКУПНО:	7.386.470	4.109.000	100%	

На основу података које су доставиле банке, а чију исправност је могуће утврдити само непосредном контролом у банкама, Студија показује пад укупног пондерисаног ризика за кредитни ризик по обје варијанте.

Највећи утицај на смањење укупног пондерисаног ризика за кредитни ризик имала је класа изложености према становништву у оквиру које је дошло до смањења пондера ризика са 100% на 75%, а укупна изложеност износи 1.747.082 по Варијанти 1, односно 1.772.882 хиљада КМ по Варијанти 2.

У Нацрту одлуке о капиталу, класа изложености обезбијеђена некретнинама имала је знатно мањи утицај јер је Агенција искористила право да одреди већи пондер за ову класу изложености, односно да задржи пондер ризика 100% за изложености обезбијеђене пословним некретнинама и 75% за изложености обезбијеђене стамбеним некретнинама.

Класа изложености са пондером ризика 0% смањена је за 598.213 хиљада КМ по Варијанти 1, односно 597.179 хиљада КМ по Варијанти 2, а највећи утицај на ово смањење имала је изложеност по основу сталне имовине осигуране у пуном износу која је из пондера ризика 0% помјерена у пондер ризика 100%. Такође, пласмани који су обезбијеђени колатералом у виду новчаног депозита и потенцијалне обавезе обезбијеђене новчаним депозитом сада носе пондер ризика који се додијељује дужнику, док се неризичност оваквог потраживања исказује кроз технике ублажавања кредитног ризика (CRM). Претходно наведено утицало је на већи капитални захтјев по обје варијанте.

Међутим, и остали пондери, односно класе изложености имали су одређена помјерања у мањем обиму, што приказујемо у сљедећим табелама.

Табела 12. Упоредни приказ нето износа изложености по пондерима ризика према Варијанти 1 (у 000 КМ)

Пондер ризика	Стање на дан 30.09.2016. године		
	По важећој регулативи	Студија	Разлика
0%	2.389.608	1.791.395	-598.213
10%		0	0
20%	331.535	447.625	116.090
35%		0	0
50%	23.114	82.282	59.168
70%		0	0
75%		2.056.782	2.056.782
100%	4.463.010	2.852.385	-1.610.625
150%		61.254	61.254
УКУПНО:	7.207.267	7.291.723	84.456

Табела 13. Упоредни приказ нето износа изложености по пондерима ризика према Варијанти 2 (у 000 КМ)

Пондер ризика	Стање на дан 30.09.2016. године		
	По важећој регулативи	Студија	Разлика
0%	2.388.886	1.791.707	-597.179
10%			
20%	333.839	447.924	114.085
35%			
50%	23.434	83.688	60.254
70%			
75%		2.087.014	2.087.014
100%	4.555.859	2.885.017	-1.670.842
150%		91.122	91.122
УКУПНО:	7.302.018	7.386.474	84.456

Због повећања захтјева на појединим класама и повољнијих пондера, односно смањења захтјева на другим изложеностима, ефекат нетирања показује да примјена нове регулативе није значајније утицала на повећање захтјева за кредитни ризик.

Анализирајући извјештаје које су банке доставиле везано за некретнине које служе за обезбјеђење кредита, из података чија тачност се може провјерити само непосредном контролом закључили смо да банке имају велики број некретнина узетих као обезбјеђење, с тим да једна мања банка није доставила овај податак.

Број некретнина које су банке добиле у посјед није значајан и не може се сматрати адекватним узорком за процјену могућности наплате из некретнина. Према овом узорку, већи дио некретнина представљају нереализоване некретнине, а од реализованих некретнина већи је број оних које су реализоване изнад вриједности бруто потраживања.

Табела: 14. Преглед броја некретнина по групама банака на дан 30.09.2016. године

Р.бр.	ОПИС		Група 1	Група 2	Укупно
1.	Укупан број некретнина које представљају колатерал	Стамбена	8.138	1153	9.291
		Пословна	2.210	645	2.855
2=3+8	Број преузетих некретнина у посљедних 5 година	Стамбена	135	46	181
		Пословна	149	29	178
3=4+5	Број продатих некретнина (реализован новчани ток)	Стамбена	47	9	56
		Пословна	60	4	64
4	Број некретнина продатих испод вриједности бруто кредита (са оствареним губитком)	Стамбена	6	5	11
		Пословна	14	2	30
5	Број некретнина продатих изнад вриједности бруто кредита	Стамбена	41	3	44
		Пословна	45	0	45
6	Број некретнина продатих испод процијењене вриједности колатерала (приликом одобравања кредита)	Стамбена	32	8	40
		Пословна	52	2	54
7	Број некретнина продатих испод посљедње процијењене вриједности колатерала	Стамбена	23	3	26
		Пословна	38	1	39
8	Број преузетих нереализованих некретнина	Стамбена	88	36	124
		Пословна	89	26	115

За потребе Студије, банке су имале обавезу доставити додатне обрасце за LTV показатељ (износ кредита у односу на износ колатерала*100) на дан одобравања кредита и на дан 30.09.2016. године.

Уколико анализирамо LTV показатељ, покривеност кредита колатералом на нивоу банкарског сектора највећа је код финансијског посредовања (19%), а најмања у грађевинарству (106%). Производња, трговина и пољопривреда имају задовољавајуће стопе LTV показатеља, а уједно имају и највеће учешће у кредитном портфолију. Такође, стопе покривености кредита физичким лицима (општа потрошња, стамбена изградња и обављање дјелатности) су на задовољавајућем нивоу.

На дан 30.09.2016. године, LTV показатељ мањи је у односу на почетак, односно на дан одобравања кредита, што је на укупном нивоу задовољавајуће. Анализирајући стање по банкама, евидентно је да је једна већа банка на дан 30.09.2016. године имала веће стопе LTV показатеља у односу на почетни период, на основу чега можемо закључити да су почетне процјене биле нереално високе.

Табела 15. LTV показатељ

Опис	Банкарски сектор		Група 1		Група 2	
	LTV при одобр. кредита	LTV на дан 30.09. 2016.	LTV при одобр. кредита	LTV на дан 30.09. 2016.	LTV при одобр. кредита	LTV на дан 30.09. 2016.
1 Кредити правним лицима за:						
Пољопривреду (AGR)*	57%	48%	55%	48%	63%	50%
Производњу (IND)**	56%	61%	53%	67%	64%	48%
Грађевинарство (CON)	106%	87%	126%	105%	57%	42%
Трговину (TRD)	92%	75%	105%	87%	59%	46%
Угоститељство (HTR)	36%	28%	30%	26%	53%	33%
Саобраћај, складиштење и комуник. (TRC)	58%	59%	46%	55%	87%	68%
Финансијско посредовање (FIN)	19%	27%	15%	25%	42%	40%
Пословање некретнинама, изнајмивање и пословне услуге (RER)	59%	59%	62%	72%	51%	26%
Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање (GOV)	50%	49%	47%	49%	62%	50%
Остало	54%	47%	53%	46%	58%	50%
2 Кредити становништва за:						
Општу потрошњу	41%	34%	34%	32%	57%	38%
Стамбену изградњу	77%	63%	80%	68%	80%	64%
Обављање дјелатности (занатство)	62%	44%	67%	50%	62%	44%

Имајући у виду да нам је непознат број утужених потраживања и да судски спорови трају дуго (од 3 до 5 година), као и раст некавалитетних кредита и веома велики обим кредита обезбијеђен некретнинама, можемо очекивати значајан раст позиције сталних средстава стечених наплатом потраживања, а што оправдава повећање пондера за изложености обезбијеђене некретнинама за банке у РС у односу на европску регулативу.

Међутим, при израчунавању исправки вриједности банке узимају у обзир процијењени износ колатерала, док поједине банке користе и интерне методологије умањења које су код једних дио исправки вриједности, а код других не.

Класа изложености према становништву има пондер ризика 75% и изједначене су изложености обезбијеђене некретнинама и оне које то нису, што може упућивати на додатно преиспитивање пондера.

Из горе наведених разлога, потребно је додатно преиспитати висину пондера ризика за класу изложености обезбијеђену некретнинама.

Поред класе изложености обезбијеђене некретнинама, додатну пажњу захтијева и класа изложености која има пондер ризика 0%, а односи се на централне банке и централне владе, регионалне владе и локалне власти, као и тијела јавног сектора која према Студији имају пондер ризика 0% из разлога што имамо могућност примјене дискреције јер нисмо земља чланица Европске уније.

2.1.2. Технике смањења кредитног ризика (CRM)

Кредитна заштита може бити материјална и нематеријална.

Нематеријална кредитна заштита је техника ублажавања кредитног ризика према којој смањење кредитног ризика по изложеностима произилази из обавезе трећег лица да изврши плаћање, односно нематеријалну кредитну заштиту чине гаранције.

Материјалну кредитну заштиту чине финансијски колатерал (готовина и готовински еквиваленти у банци, дужничке и власничке хартије од вриједности, злато и др.) и остали инструменти материјалне кредитне заштите (полисе осигурања и др.).

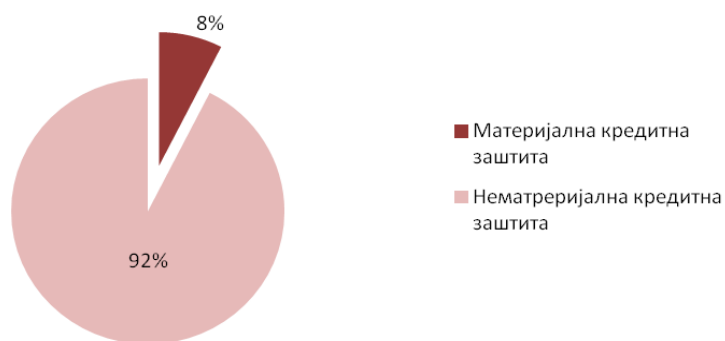
Технике смањења могу бити:

1. Са ефектима замјене на изложености (једноставна метода),
2. Технике смањења кредитног ризика које утичу на износ изложености (сложена метода финансијског колатерала).

Према достављеним извјештајима, банке у РС примијењују само једноставну методу смањења кредитног ризика.

Од укупне кредитне заштите која износи 1.652 хиљаде КМ, на материјалну кредитну заштиту односи се износ од 124 хиљаде КМ у виду гаранција, док се на нематеријалну кредитну заштиту односи 1.528 хиљада КМ у виду новчаних депозита и полиса осигурања.

Граф 2. Структура укупне кредитне заштите

2.1.3. Квалитативни дио Студије везано за кредитни ризик

У наредном тексту дајемо преглед питања и сумираних одговора које су доставиле банке са циљем сагледавања квалитативних елемената утицаја нове регулативе и степена припремљености банака за примјену нове регулативе.

Изложености према централним владама и централним банкама, регионалним владама или локалним властима, тијелима јавног сектора, мултилатералним развојним банкама, покривеним обвезницама и становништву

Од којих ЕСАI/ЕСА банка користи кредитне рејтинге приликом процјене ризика?

Шест банака се изјаснило да користи кредитне рејтинге приликом процјене ризика али не по правилима нове регулативе.

Према којим мултилатералним развојним банкама је изложена ваша банка (наведите 5 најважнијих)?

Све банке су одговориле да немају кредитну изложеност према мултилатералним развојним банкама.

Наведите тијела који су укључени у изложености према јавном сектору.

Седам од анкетираних банака су као изложености навеле школе, болнице, домове здравља, општине, факултете, кантонална министарства, фонд ПИО, ФЗО, Министарство финансија РС, Министарство здравља и социјалне заштите РС, Регулаторну комисију за енергетику, централну владу – буџет, жупанијски буџет, владине непрофитне организације, небанкарске финансијске институције, ЈП Путеви РС

Само једна банка је на претходно питање одговорила да нема изложеност према јавном сектору уколико се узме у обзир нова дефиниција тијела јавног сектора.

Да ли банке имају изложености према вјерским заједницама и у којем износу?

Седам банака је одговорило да имају изложености према вјерским заједницама у различитим износима.

Да ли ваша банка има улагања у покривене обвезнице и у којем износу?

На претходно питање ниједна банка није одговорила потврдно.

Уколико је одговор “Да”, наведите ко су емитенти.

У вези са претходним питањем, ниједна банка није дала одговор.

Молимо наведите износ и врсту обезбјеђења покривених обвезница из претходног питања:

Ниједна банка није дала одговор.

Да ли банка утврђује диверзификацију портфолиа становништва?

Шест од укупног броја анкетираних банака потврдно су одговориле на претходно питање, док остале не утврђују диверзификацију портфолиа становништва.

Уколико је одговор на претходно питање „да“, на који начин банка утврђује диверзификацију портфолиа становништва у смислу испуњавања услова за додјелу пондера 75% и којом методологијом се користи?

У вези са претходним питањем, за идентификацију клијената који припадају портфолиу становништва, банке су се изјасниле да користе сљедеће методологије: диверзификација пласмана физичким лицима по волумену, квалитету те изворима примања клијената; према врсти пласмана (потрошачки, стамбени, позајмице по трансакционим рачунима, кредитне картице...); бонитету; рочности; типу клијента гдје се разврставају сва физичка лица и „друга предузећа из групе МСП“ чија је изложеност мања од 250 хиљада КМ.

За који историјски период банка има податке о губицима за ненаплаћена потраживања за:

Четири банке имају вишегодишње податке о губицима за ненаплаћена потраживања (≥ 5 година), док остале имају податке за период ≤ 4 године. Једна банка се изјаснила да има податке за период од 7 година уколико се ради о исправкама вриједности, а 10 година уколико се ради о отписаним ненаплаћеним потраживањима, док се једна банка изјаснила да има податке од почетка настанка губитка. Исто се примијењује и на привредна друштва и становништво.

Хипотеке

Која врста хипотеке представља ефикасније средство намирења потраживања?

На претходно питање шест банака се изјаснило да стамбена некретнина представља ефикасније средство намирења, док су остале двије одговориле да су им и стамбене и пословне некретнине једнако ефикасне. Једна банка је истакла да је, са аспекта износа намирења, смањење вриједности стамбених некретнина било у просјеку 20-22%, док је смањење вриједности пословних некретнина у просјеку 40-50%.

Колики је интерно прописани минимални однос износа кредита и вриједности некретнине која служи као средство обезбјеђења?

Код већине банака, однос износа кредита и вриједности хипотеке креће се од 60% до 100%. Једна банка се изјаснила да препоручени минимални ниво обезбјеђења зависи од рока отплате и бонитета комитента и да је најнижи препоручени проценат обезбјеђења од 0,25% за комитенте А бонитета. Такође, банке праве разлику између правних и физичких лица.

Да ли банка врши процјену вриједности некретнина у складу са међународним стандардима процјене и коју методу користи?

Већина банака (пет) користи приходовну методу, као примарну, затим методу упоредне продајне вриједности, трошковну методу, методу дисконтованог новчаног тока, методу преостале вриједности и статистичку методу процјене. Двије банке користе процјену овлаштеног процјенитеља. Једна банка се није јасно изјаснила по овом питању.

На који начин банка врши процјену тржишне вриједности осталих колатерала?

Већина банака за покретне колатерале користи процјене вриједности од стране овлаштених процјенитеља. Једна банка се изјаснила да користи процјену тржишне вриједности уз примјену упоредне методе. За хартије од вриједности које се котирају на берзи, све банке су се изјасниле да користе посљедњу цијену на берзи. Такође, банке признају и набавну вриједност колатерала.

Колико је просјечно вријеме наплате у вашој банци по основу реализације заложене некретнине?

Просјечно вријеме наплате је од шест мјесеци до седам година, с тим да је већина одговора у распону од три до пет година.

Да ли банка користи искључиво процјену вриједности некретнине екстерног процјенитеља?

Пет банака је одговорило да не користе искључиво процјену вриједности екстерног процјенитеља, док су три банке одговориле потврдно.

Ако је одговор „не” да ли банка има интерног процјенитеља и да ли исти испуњава услове из члана 2. тачка (28) Нацрта одлуке о капиталу?

Све банке које су на претходно питање одговориле одречно, одговориле су да банка има интерног процјенитеља.

Ванбилансне ставке**Које су ванбилансне ставке у вашој банци осигуране неком врстом кредитне заштите?**

Већина анкетираних банака је као ставке навела: одобрени неискориштени кредити, гаранције, акредитиви, лимити, прекорачења по текућем рачуну, неискориштени дио кредита по кредитним картицама. Једна банка није одговорила на питање.

Финансијски деривати**У случају да банка послује са финансијским дериватима наведите исте.**

Три анкетиране банке одговориле су да послују са финансијским дериватима, те навеле девизне форвард и своп трансакције како би се на оптималан начин заштитили од изложености валутном и каматном ризику, док су остале банке навеле да не послују са финансијским дериватима. Једна банка није одговорила на питање.

Уколико банка не послује са финансијским дериватима, да ли има намјеру у наредном периоду пословати са истим?

Од банака које не послују са финансијским дериватима, једна банка се изјаснила да у наредном периоду планира пословати са дериватима.

У случају да банка послује са финансијским дериватима, коју методу користи за израчунавање ризика друге уговорне стране?

Све банке које послују са финансијским дериватима одговориле су да користе методу тржишне вриједности.

Технике смањења кредитног ризика

Опште

Да ли банка за обезбјеђење својих потраживања користи колатерал деноминован у валути која је различита од валуте потраживања?

Све банке користе колатерал деноминован у валути која је различита од валуте потраживања, с тим да га скоро све банке (89%) користе ријетко.

Да ли банка обезбјеђује своја потраживања кориштењем кредитне заштите чија је рачност мања од рачности обезбјеђеног потраживања?

Све анкетиране банке су на постављено питање одговориле одречно.

Да ли банка користи кредитну заштиту са клаузулом о пријевременом завршетку/обавјештењу о отказу (опција да се обустави кредитна заштита), било од стране лица које пружа кредитну заштиту или од стране банке?

Све банке су одговориле да не користе кредитну заштиту са клаузулом о пријевременом завршетку/обавјештењу о отказу.

Да ли банка прихвата више од једне врсте кредитне заштите за обезбјеђење истог потраживања (тј. гаранција, колатерал)?

Одговори на постављено питање су у односу 50:50 између понекад/ријетко и често.

Колатерал (материјална кредитна заштита)

У којим процентима сљедећи инструменти учествују у укупном износу колатерала у вашој банци (процјена)?

Одговори банака по ставкама су се кретали у наведеним интервалима:

– Депозити	0,88-3,11% (у једној банци 100%)
– Дужничке ХоВ	0%
– Акције	0-2%
– Остало (хип., заложно право, гар.)	46-98,79%

Које врсте дужничких хартија од вриједности банка најчешће прихвата за обезбјеђење својих потраживања?

Од укупног броја банака, четири су одговориле да у портфолиу не посједују наведени колатерал, једна да дужничке хартије од вриједности понекад узима као колатерал али да исте немају материјалну вриједност, те да се третирају као остали колатерал. Двије банке

нису одговориле, док се једна изјаснила да према политици обезбјеђења пласмана прихвата сљедећи колатерал: хартије од вриједности влада ентитета и владе БиХ, централних банака и влада земаља зоне А, хартије од вриједности првокласних банака и компанија у БиХ, те из држава зоне А, хартије од вриједности фондова, осигуравајућих кућа и остале хартије од вриједности котиране на домаћим и иностраним берзама, као и остале хартије од вриједности али да тренутно нема пласмана обезбјеђених било којом дужничком хартијом од вриједности.

Да ли приликом процјене прихватљивости дужничких хартија од вриједности као колатерала, узимате у обзир рејтинге ЕСАИ?

Једна банка која у портфолиу нема дужничке хартије од вриједности, изјаснила се да би у том случају узимала у обзир ЕСАИ рејтинге уколико хартије од вриједности имају такав рејтинг или рејтинг емитента. Остале банке нису одговориле на питање јер у портфолиу немају ове хартије од вриједности.

Поред кориштења готовине/банкарских депозита, дужничких хартија од вриједности и акција, да ли банка користи било које друге финансијске инструменте као колатерал (нпр. полисе животног осигурања)?

Већина банака (пет) не користи, једна банка ријетко, док двије банке често користе полисе осигурања.

Уколико је одговор да, које?

Полисе осигурања (класично животно осигурање, губитак посла, боловање, смрт дужника).

Да ли банка прихвата више од једне врсте колатерала за обезбјеђење једног потраживања (нпр. неколико врста обвезница, или комбинација депозита и хартија од вриједности, итд.)?

На претходно питање двије банке су одговориле да често прихватају више од једне врсте колатерала, пет банака их прихвата понекад/ријетко, док једна не прихвата више од једне врсте колатерала (у сврху материјалне кредитне заштите банка прихвата само депозит).

Да ли банка вреднује финансијске инструменте примљене као колатерал по њиховим тржишним цијенама?

Осим намјенског депозита и полиса осигурања, банке немају друге финансијске инструменте као колатерал. У случају намјенског депозита у страним валутама врши се обрачун курсних разлика на мјесечном нивоу.

Уколико је одговор да, колико често?

Финансијске инструменте примљене као колатерал једна банка вреднује на дневној основи, три банке на мјесечној основи, једна квартално и једна полугодишње. Двије банке се нису изјасниле по овом основу.

У случају пада тржишне вриједности финансијских инструмената примљених као колатерал, да ли банка захтијева од дужника додатне финансијске инструменте као колатерал?

Половина од анкетираних банака је одговорила да захтијева додатни колатерал само у случају значајног пада у тржишној вриједности, двије банке су одговориле да не захтијевају додатне финансијске инструменте, док двије банке нису дале одговор на постављено питање уз коментар једне од њих да није имала таква искуства у свом пословању.

Да ли банка прихвата колатерал у облику акција које нису котиране на признатој берзи (Нацрт одлуке о капиталу – Прилог III)?

Већина банака (пет) се изјаснила да понекад/ријетко прихвата наведену врсту колатерала, док су три банке одговорило са Не, никад.

Да ли банка провјерава правну сигурност, односно да ли постоје било какве препреке за реализацију колатерала?

Све банке су одговориле потврдно, односно да провјеравају правну сигурност приликом прихватања колатерала.

Уколико је одговор да, да ли банка има адекватно правно мишљење којим се потврђује да документација о колатералу омогућује намирење потраживања?

Шест банака је на наведено питање одговорило да код већине/свих колатерала имају адекватно правно мишљење, а двије банке наведено мишљење траже само за одређене врсте колатерала.

Гаранције (нематеријална кредитна заштита)

Да ли банка обезбјеђује своја потраживања са врстом нематеријалне кредитне заштите која је деноминована у валути различитој од валуте потраживања?

Четири банке су на претходно питање одговориле да понекад/ријетко обезбјеђују потраживања на описани начин, док остале четири банке то не чине никад.

Ко су најчешћи даваоци гаранција?

Као најчешћи даваоци гаранција наведена су правна лица из земље и иностранства, гарантни фондови, општине, државни и локални ауторитети, друге банке.

Да ли банка има изложености који су покривене контрагаранцијом?

Само код једне банке постоје изложености које су покривене контрагаранцијом, док код осталих то није случај.

Уколико има, ко су најчешћи даваоци контрагаранција?

Само једна банка је одговорила да су повезане банке најчешћи даваоци контрагаранција, док код осталих банака нема те врсте изложености.

Да ли банка има потписане уговоре о стандардизованом споразуму о нетирању (у случају да има, навести обим и вриједност уговора)?

Ниједна банка нема потписане уговоре о стандардизованом споразуму о нетирању.

Да ли банка врши репо и реверсе репо послове и у којем обиму?

Ниједна банке не врши репо нити обрнуте репо послове.

Да ли банка улаже у инвестиционе фондове и које?

Све банке су одговориле да не улажу у инвестиционе фондове осим једне банке која је одговорила да је продала учешћа која је имала у фондовима и да нема намјеру улагати у инвестиционе фондове.

Могући коментари банака или опис постојећег стања за дио питања која се односе на сегмент кредитног ризика:

За кредите 100% покривене депозитом, за банку је прихватљив депозит у истој валути као и валута потраживања или депозит у EUR.

Банка сматра да би се приликом увођења нове регулативе требала обратити пажња на:

1. Пондере ризика за изложености осигуране стамбеним и пословним некретницама јер постојећи Нацрт одлуке о капиталу потпуно изједначава осигуране и неосигуране пласмане. На примјер, стамбени кредит осигуран стамбеном некретнином има пондер ризика 75% као и ненамјенски кредит становништву без икаквог обезбјеђења што сматрамо неисправним јер се у наведеном примјеру ради о потпуно различитим нивоима ризика. Ако говоримо о увођењу Базела III, онда и критеријуме за признавање треба ускладити са ревидираном верзијом Базела III у дијелу израчунавања стандардизованог приступа и у зависности од кретања LTV показатеља дефинисати одговарајући пондер ризика за изложеност осигурану некретницама. Сматрамо да нема потребе за конзервативнијим приступом у овом дијелу одлуке. Можда ми немамо довољно развијено тржиште некретнина, али је чињеница да се исте купују и продају, као што је и чињеница да се банке из тих некретнина наплаћују. Нелогично је да се у овом дијелу одлука изложености осигуране некретницама са аспекта ризика потпуно изједначавају са неосигураним пласманима, док се с друге стране постављају лимити колико максимално се може пласирати без инструмената обезбјеђења. На основу свега наведеног, предлажемо да Агенција још једном преиспита ове дијелове Нацрта одлуке о капиталу. Кроз редовне контроле банака може се у сваком тренутку провјерити да ли су процјене некретнина у складу са међународним стандардима или не.
2. Банка је студију утицаја урадила у складу са одговорима на питања која смо добили и приликом израчунавања изложености које су ушле у класу изложености осигуране некретницама примијенила *haircut*-ове у складу са интерном политиком иако се то у Нацрту одлука о капиталу није тражило (тамо се говори о тржишној вриједности некретнине и нигдје није наведен лимит до којег се признаје вриједност некретнине).

На примјер мах 75% од тржишне вриједности за стамбене некретнине и слично, а што је било специфицирано у претходној студији утицаја. С обзиром да немају све банке дефинисане пондере, а ако и имају постоје разлике, сматрамо да у овом дијелу треба коначним верзијама одлуке дефинисати јединствен *haircut* за све банке. Резултати који ће се овом студијом добити неће бити упоредиви.

3. Пошто се нови нацрти одлука односе на примјену Базела III, сматрамо да би у том смислу требало размислити о признавању дијела изложености које се према постојећем нацрту разврставају у изложености у статусу неизмирења, а уз примјену Базела III би се заправо могле разврстати у класу изложености осигуране некретнинама уколико је кашњење испод 180 дана, а колатерали испуњавају све дефинисане услове.
4. Приликом дефинисања коначног сета одлука, постоји потреба за јасном дефиницијом реструктурираних пласмана. Неопходно је јасно разликовање пласмана који су заиста реструктурирани због проблема у отплати у односу на реструктурирања и рефинансирања која су настала као резултат текућег пословања клијената и у том смислу редовног финансирања, а не погоршања његовог финансијског положаја. Тренутне дефиниције не праве разлику између наведеног због чега се један број редовних рефинансирања због финансијског праћења клијента погрешно сматра реструктурирањем као да имају проблеме у отплати, а заправо немају. Као резултат нејасноћа у дефиницији, можемо имати и потпуно неисправно разврставање клијената у кашњење, односно статус неизмирења, а то реално нису.

2.2. ОПЕРАТИВНИ РИЗИК

Према важећој регулативи банке примијењују приступ основног показатеља за израчунавање оперативног ризика, а што је регулисано Одлуком о минималним стандардима за управљање оперативним ризиком.

Иако је за примјену стандардизованог приступа неопходна сагласност Агенције, за потребе ове Студије банке су доставиле капиталне захтјеве за оперативни ризик по приступу основног показатеља и стандардизованом приступу.

Циљ Студије је сагледавање колики би утицај на капитал банака имао прелазак на стандардизован начин израчунавања оперативног ризика.

Поред наведеног, Агенција је од банака тражила да доставе прикупљене податке о врсти штетних догађаја, начину распоређивања бруто губитака у пословне линије, сагледавању најнижих и највиших прагова и сл.

Анализирајући прикупљене податке и упоређујући их са достављеним извјештајима на дан 30.09.2016. године по важећој регулативи, установили смо да су двије банке имале грешку у достављеном извјештају на дан 30.09.2016. године, тако да је капитални захтјев који је пренесен у табелу капитала у износу од 32.774 хиљада КМ већи у односу на разлику која је израчуната упоређујући оперативни ризик израчунат по основном показатељу (VIA) у односу на захтјев по стандардизованом приступу.

У првом случају, капитални захтјев је мањи за 32.774 хиљаде КМ, док је у другом случају капитални захтјев мањи за 3.950 хиљада КМ. На Групу 1 банака односи се износ од 2.355 хиљада КМ, односно 1.595 хиљада КМ на Групу 2.

Све банке би имале мање капиталне захтјеве по стандардизованом приступу.

Тачност овог резултата мора се узети са резервом уколико узмемо у обзир да нисмо у могућности оцијенити да ли банка тачно врши разврставање позиција према пословним линијама.

У Табели 16. приказана је разлика примјене приступа основног показатеља у односу на стандардизовани приступ.

Према стандардизованом приступу банке распоређују своје активности у осам пословних линија, а највеће учешће имају линије пословања са становништвом и пословно банкарство.

Табела 16. Капитални захтјев за оперативни ризик по стандардизованом и ВИА приступу
(у 000 КМ)

Приступ	Банкарски сектор				Група 1				Група 2			
	Год -3	Год -2	Претх. година	Укуп. кап. захтј.	Год -3	Год -2	Претх. година	Укуп. кап. захтј.	Год -3	Год -2	Претх. година	Укуп. кап. захтј.
ВИА	298.119	311.965	309.739	45.990	252.958	257.259	263.065	38.663	45.161	54.706	46.674	7.327
Стандард. приступ	40.191	42.626	43.303	42.040	34.658	36.782	37.483	36.308	5.534	5.844	5.820	5.732
Корпор. финансир.	11.673	11.768	11.997	0	11.245	11.691	11.712	0	428	77	285	0
Трговање и продаја	12.326	21.132	24.545	0	8.082	17.056	19.806	0	4.244	4.077	4.739	0
Брок.посл. са становн.	380	252	296	0	380	252	296	0	0	0	0	0
Пословно банкарство	95.520	103.634	104.762	0	77.641	84.539	87.005	0	17.879	19.095	17.757	0
Пословање са становн.	121.037	105.998	107.320	0	115.259	97.441	97.564	0	5.778	8.557	9.756	0
Плаћања и намирена	32.872	41.805	41.257	0	25.398	34.949	35.256	0	7.475	6.856	6.001	0
Агенцијске услуге	-213	-2	-1	0	0	0	0	0	-213	-2	-1	0
Управљ. имовином	9.071	7.365	5.591	0	9.037	7.605	5.582	0	34	-240	10	0
Разлика ВИА и Стандард.				-3.950				-2.355				-1.595

Према извјештајима достављеним од стране банака наведени су врсте и број штетних догађаја, односно бруто губици и поврати исказани према пословним линијама и врсте догађаја у претходној години. Наведени подаци се не користе за израчунавање капиталних захтјева за оперативни ризик јер се ова евиденција користи у напредном приступу, а у нашем случају евиденција служи са сагледавање врсте и обима штетних догађаја и износа губитка у банкама.

У табелама 17. и 18. приказани су штетни догађаји по пословним линијама и врстама догађаја. Пословне линије које носе највећи број штетних догађаја су линије плаћања и намирена, пословање са становништвом и пословно банкарство. По вриједности, највећи

износ губитка носи пословно банкарство. Према врсти штетних догађаја, највеће губитке имамо на позицији: клијенти, производи и пословне праксе; извршење испорука и управљање процесима и интерне преваре.

Табела 17. Укупан број штетних догађаја и износ губитака по пословним линијама

(у 000 КМ)

Пословне линије	Банкарски сектор				Група 1				Група 2			
	Број дог.	Ук. износ губ. (1)	Ук. поврат губ. (2)	Ук. разлика (1)-(2)	Број дог.	Ук. износ губ. (1)	Ук. поврат губ. (2)	Ук. разлика (1)-(2)	Број дог.	Ук. износ губ. (1)	Ук. поврат губ. (2)	Ук. разлика (1)-(2)
Корп. финанс.	6	4	0	4	0	0	0	0	6	4	0	4
Трговање и продаја	129	1	1	0	4	0	0	0	125	1	1	0
Брок.посл. са становн.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пословно банкарство	129	5.439	277	5.162	23	5.432	273	5.159	106	7	3	4
Пословање са становн.	333	965	342	623	81	928	337	590	252	37	5	33
Плаћања и намирења	937	3.961	3.367	594	768	1.753	1.677	75	169	2.208	12	2.196
Агенцијске услуге	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Управљање имовином	15	15	8	7	3	8	1	7	12	7	6	1
Пословне ставке	3	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0

Табела 18. Укупан број штетних догађаја и износ губитка по врстама догађаја

(у 000 КМ)

Врста догађаја	Банкарски сектор				Група 1				Група 2			
	Бр. дог	Ук. износ губ. (1)	Ук. поврат губ. (2)	Ук. разлика (1)-(2)	Бр. дог	Ук. износ губ. (1)	Ук. поврат губ. (2)	Ук. разлика (1)-(2)	Бр. дог	Ук. износ губ. (1)	Ук. поврат губ. (2)	Ук. разлика (1)-(2)
Интерна превара	14	1.460	310	1.150	10	357	310	47	4	1.103	0	1.103
Екстерна превара	20	382	0	382	16	123	0	123	4	259	0	259
Односи са радн. и безб. на рад. мјесту	71	274	80	194	3	262	80	182	68	12	0	12
Клијенти, производи и посл. праксе	55	4.626	3	4.623	10	4.620	0	4.620	45	7	3	4
Штета на материј. имовини	21	16	12	4	9	7	5	3	12	9	7	2
Прекиди рада и наруш. рада система	23	848	0	848	8	11	0	11	15	837	0	837
Изврш. испорука и управљ. проц.	1.316	2.762	230	2.532	823	2.741	214	2.527	493	21	16	4

2.2.1. Квалитативни дио Студије везано за сегмент оперативног ризика

У наредном тексту дајемо преглед питања и сумираних одговора које су доставиле банке са циљем сагледавања квалитативних елемената утицаја нове регулативе и степена припремљености банака за примјену нове регулативе.

Оцијените познавање проблематике управљања оперативним ризиком у контексту Базела III и CRR-а у дијелу који се односи на израчунавање минималних капиталних захтјева за оперативни ризик:

Банке су познавање проблематике управљања оперативним ризиком на нивоу банке уопште, нивоу управе и оперативном нивоу оцијениле као задовољавајуће. Само једна банка се изјаснила да има низак ниво знања везаних за израчунавање захтјева везано за оперативни ризик у банци уопште.

Наведите да ли је банка својим интерним актом одредила запослене/радна мјеста чији послови обухватају идентификацију, мјерење, праћење и извјештавање о оперативном ризику, те у кратким цртама опишите организациону структуру управљања оперативним ризицима у банци.

За управљање оперативним ризицима банке су формирале одјељења за управљање тржишним и оперативним ризиком у оквиру управљања ризицима. Политиком о оперативном ризику код већине банака дефинисана је и обавеза именовања службеника за оперативни ризик на нивоу свих организационих јединица, док су код двије банке за ове послове одговорни директори/руководиоци орг. јединица.

Наведите да ли интерна ревизија обавља ревизију система управљања оперативним ризиком?

Све анкетиране банке су одговориле да интерна ревизија обавља ревизију система управљања оперативним ризиком.

Уколико је одговор „да” да ли у саставу својих редовних ревизија појединих пословних подручја даје оцјену управљања оперативним ризиком у ревидираном подручју?

Све банке су одговориле потврдно на постављено питање.

Наведите је ли банка дефинисала висину и толеранцију према оперативном ризику, те опишите поступак одређивања висине и толеранције банке према оперативном ризику?

Већина банака (шест) је одговорила да су дефинисале висину и толеранцију према оперативном ризику. За одређивање истих, банке користе различите поступке (праг за унос оперативних ризика унутар базе оперативних ризика у износу од 500 EUR, 20% од износа обрачунатог капиталног захтјева за оперативне ризике на нивоу банке (на нивоу појединачног, односно групног штетног догађаја у износу од 0,5% горње границе толеранције на нивоу банке), највећи појединачни ефекат губитка, рацио очекиваних губитака по основу оперативних ризика, ниво оперативних губитака у границама просјека

банкарске дјелатности у свијету). Банке ревидирају лимите на годишњем нивоу. Двије банке нису дефинисале индикаторе, од којих једна намјерава да их дефинише приликом развоја ICAAP система.

Наведите да ли банка на структурисан и свеобухватан начин идентификује и процјењује оперативне ризике у свом пословању. Укратко опишите начин на који се то проводи, те које се методе користе:

- самопроцјена (5 банака),
- мапирање ризика (4 банке),
- кључни показатељи ризика (5 банака),
- (статистичке) анализе (2 банке),
- анализе сценарија (3 банке).

Да ли је управљање оперативним ризиком у вашој банци интегрисано у систем управљања и одлучивања?

Већина банака (шест) је одговорила потврдно. Једна банка се изјаснила да је управљање оперативним ризиком дјелимично интегрисано у систем управљања и одлучивања, док је код једне банке управљање оперативним ризиком укључено само у процес одобравања нових производа у смислу давања мишљења.

Уколико је одговор „да” молимо појасните на који начин? На примјер, појасните да ли банка укључује резултате мјерења и утврђивања оперативног ризика у процес провођења пословних промјена и увођења нових производа, односно доношења одлука.

Све банке су се изјасниле да приликом увођења нових производа укључују резултате мјерења и утврђивање оперативног ризика. Већи број банака (пет) исто захтијева и приликом значајних пословних промјена и доношења одлука.

Уколико се ваша банка определила за примјену стандардизованог приступа за израчунавање капиталног захтјева за оперативни ризик да ли је осигурана информатичка подршка за мапирање пословних линија?

Пет банака је одговорило да не постоји осигурана информатичка подршка, с тим да се код неких може увести, док код двије банке ова врста подршке постоји. Једна банка се определила за примјену стандардизованог приступа али да тренутно нема обезбијеђену информатичку подршку, односно врши ручно мапирање док је обрачун капиталног захтјева за оперативни ризик аутоматизован.

Уколико је одговор „да”, да ли постоје проблеми код распоређивања губитака у пословне линије? Ако постоје одређени ограничавајући фактори, наведите и опишите исте.

Код банака које имају информатичку подршку за мапирања пословних линија једна банка је навела да базелски споразум и регулаторни акти нису дефинисали детаље у вези са прикупљањем података и њиховом структуром у бази података о оперативним губицима, нити се дају детаљне инструкције о разврставању губитака на линије пословања и врсте ризика.

Како банка третира активности које су заједничке за све линије пословања (рачуноводство, ИТ...)?

Банке на различите начине распоређују активности које су заједничке за све линије пословања: приписују се пословној линији која подржава или на коју се односи губитак оперативног ризика; посебна линија у бази за унос оперативних ризика, метода пондерисања уколико се не може примијенити алокацијски приступ; сврставање као неалоциране.

Каква су искуства банке у мапирању различитих догађаја који узрокују оперативне ризике и ако има проблема о којој је врсти ријеч?

Банке углавном немају значајнијих проблема код одређивања узрока догађаја. Понекад узрок догађаја није очигледан и банка користи смјернице из стандарда за разврставање догађаја према врстама ризика и пословним линијама. Највећи проблем се појављује код оперативних ризика који утичу на све пословне функције и мапирају се као неалоцирани.

Уколико је банка имала појединачне губитке веће од 10% укупних губитака уопштено, навести учесталост и број тих губитака.

Наведени догађаји су веома ријетки у односу на укупан број догађаја, а највећим дијелом се односе на поплаве у претходном периоду.

Да ли банка има прописане интерне прагове по основу евидентирања оперативних ризика у банци?

Седам банака има прописане интерне прагове, док једна банка нема прописана правила.

Уколико је одговор на претходно питање „да” какви су резултати у смислу материјално значајних губитака?

Уколико постоји евидентирана штета по оперативном ризику утврђују се неопходне активности са циљем смањивања вјероватноће настанка штетних догађаја и величине потенцијалних и стварних губитака које они могу изазвати. Банке имају мали број материјално значајних догађаја, а релативно велики број догађаја са занемаривим губицима. Само двије банке су се конкретно изјасниле у вези резултата у смислу материјално значајних активности. Остале нису јер није наведен период посматрања.

Каква су искуства Банке у вођењу евиденције догађаја који су извор оперативних ризика по врстама узрока и ако има проблема, који су?

Банке немају значајнијих потешкоћа у вођењу евиденције догађаја које су извор оперативних ризика по врстама узрока. Неки од проблема су да недостају стандарди и смјернице које би на једнозначан начин користиле све банке у земљи. Проблем је што запослени у довољној мјери не схватају значај оперативних ризика и постојање страха од пријављивања истих.

Који су били узроци оперативног ризика?

Све банке су се изјасниле да су узроци оперативног ризика људски фактор, процеси, системи и екстерни фактор.

Како би банка оцијенила обухват базе података о оперативним ризицима и приједлози за допуну базе података?

Углавном све банке (осам) оцијениле су обухват базе података о оперативним ризицима као квалитетан и задовољавајући. Једна банка се изјаснила да обухват базе података није на жељеном нивоу.

Да ли банка и на који начин упоређује/додатно контролише тачност/комплексност података унесених у базу (рачуноводство, друге базе података)?

Већина банака се изјаснила да упоређује/додатно контролише тачност/комплексност података унесених у базу на неки од следећих начина: CORE систем за провјеру књижења штета од оперативних ризика; праћење одлука о отписима/надокнадама и упоређивање података о штетама на годишњем нивоу; рачуноводствено усклађивање идентификованих потенцијалних штетних догађаја или је упоређивање/додатно контролисање под контролом интерне и екстерне ревизије; кључна улога сектора за управљање ризицима. Једна банка не врши упоређивање/додатно контролисање.

Каква су организациона рјешења везано за мјерење, праћење и извјештавање о оперативном ризику у банци?

Код пет банака постоји посебан организациони дио, а неке банке у свакој филијали додатно задужују и радника за извјештавање о оперативном ризику. Код осталих банака, функција оперативног ризика и управљања ризицима обавља се унутар одјељења контроле ризика или се идентификација оперативних ризика одвија на нивоу центара, самосталних служби и секретаријата банке.

Колико запослених у вашој банци је непосредно задужено за идентификацију, мјерење, праћење и извјештавање о оперативном ризику?

Све банке имају од једног до три радника који су непосредно задужени за идентификацију, мјерење, праћење и извјештавање о оперативном ризику. Поред тога, већина банака има задужене особе у организационим дијеловима/филијалама.

Могући коментари или опис постојећег стања за дио питања која се односе на сегмент оперативног ризика:

Требало би прихватити неки међународни стандард за прикупљање података и складиштење у базу података о оперативном ризику. На тај начин постигло би се методолошко јединство у банкарском сектору и упоредивост са банкама из других земаља и јурисдикција.

Већина банака нема довољан број материјално значајних догађаја да би могле израчунати поуздане статистике са задовољавајућом тачношћу (99,9%), што би банке могло ограничити у примјени напредног модела. С друге стране, иностране банке којима је дозвољен АМА имају одређену конкурентску предност у смислу адекватности. Да би се превазишао овај проблем могле би се објединити статистике свих банака, а за то је потребан консензус у погледу методологије за прикупљање и обраду података.

2.3. ТРЖИШНИ РИЗИК

Одлука о минималним стандардима за управљање тржишним ризиком, а која је усвојена 2007. године, регулише капитални захтјев за тржишни ризик и начин управљања тржишним ризиком.

Међутим, због малог обима позиција које чине књигу трговања и планова банака из којих се могло видјети да банке не намјеравају развијати ове пословне активности, рок за примјену Одлуке о минималним стандардима за управљање тржишним ризиком је одгођен до даљњег.

Девизни ризик прописан је Одлуком о минималним стандардима за управљање девизним ризиком којом су, поред минималних захтјева за политике и процедуре за преузимање, праћење, контролу и управљање девизним ризиком, прописана и ограничења за отворену појединачну позицију за сваку валуту и укупну девизну позицију. За појединачне валуте, отворена девизна позиција (кратка или дуга) не смије бити већа од 20% основног капитала, изузев валуте EUR чија отворена позиција може износити до 30%. Укупна отворена девизна позиција за све валуте не смије бити већа од 30% основног капитала. Банке су у обавези Агенцији достављати извјештај о девизној позицији на дневној основи.

Табела 19. Девизна позиција за банкарски сектор РС са 30.09.2016. године
(у 000 КМ)

Позиција	Банкарски сектор						
	EUR	USD	CHF	GBP	DIN	ОСТАЛО	ЗБИР
(+) Дуга позиција	10.054	1.947	88	125	248	3.045	15.507
(+) изражена у %	1	0	0	0	0	0	2
(-) Кратка позиција							
(-) изражена у %							
Дозвољена позиција преко ноћи	30%	20%	20%	20%	20%	20%	30%
ВЕЋА од дозвољене (+) или (-) у %							
МАЊА од дозвољене (+) или (-) у %	29	20	20	20	20	20	28
Износ основног капитала	699.787						

Табела 20. Девизна позиција по Групи 1 и Групи 2 банака са 30.09.2016. године
(у 000 КМ)

Позиција	Група 1							Група 2						
	EUR	USD	CHF	GBP	DIN	ОСТ.	ЗБИР	EUR	USD	CHF	GBP	DIN	ОСТ.	ЗБИР
(+) Дуга позиција		1.727		52	219	2.931		18.257	220	186	73	29	114	18.879
(+) изражена у %		0		0	0	1		14	0	0	0	0	0	15
(-) Кратка позиција	8.203		98				3.372							
(-) изражена у %	1		0				1							
Дозвољена позиција преко ноћи	30%	20%	20%	20%	20%	20%	30%	30%	20%	20%	20%	20%	20%	30%
ВЕЋА од дозвољене (+) или (-) у %														
МАЊА од дозвољ. (+) или (-) у %	29	20	20	20	20	19	29	16	20	20	20	20	20	15
Износ основног капитала	571.591							128.196						

Изложеност девизном ризику појединачно за сваку валуту и на укупном нивоу за све валуте кретала се у оквиру дозвољеног ограничења.

На нивоу банкарског сектора исказана је укупна дуга позиција у износу од 15.507 хиљада КМ. Највећи утицај на девизну позицију има валута EUR чија дуга позиција износи 10.054 хиљада КМ и која је мања од дозвољене за 29 процентних поена. Сљедећа по величини је позиција остале валуте и износи 3.045 хиљада КМ.

Према достављеним извјештајима које су банке израдиле по стандардизованом приступу, капитални захтјев за девизни ризик износи 104.130 хиљада КМ.

Нацртом одлуке о капиталу прописано је да банка мора имати јасно дефинисане политике и процедуре за одређивање позиција које се укључују у књигу трговања. Иако је Нацртом одлуке о капиталу дефинисан лимит који је потребно испунити да би банка имала обавезу водити књигу трговања, захтјев за потребе Студије је да банке доставе детаљни извјештај о пословима из књиге трговања и извјештај о књизи трговања – дневно стање и израчунају тржишни ризик за приказане позиције без обзира на достигнути лимит.

Студијом су банкама упућени захтјеви за достављање података за квантитативни и квалитативни дио. За потребе Студије, од банака је тражено да доставе: податке о књизи трговања, општем и специфичном ризику дужничких и власничких инструмената, девизном и робном ризику.

Након прегледа достављених података за тржишни ризик констатовали смо сљедеће стање:

- Све банке су доставиле извјештај за израчунавање капиталног захтјева за девизни ризик;
- Израчунавање капиталног захтјев за дужничке хартије од вриједности, односно образац С18.00 није доставила ниједна банка у РС;
- Израчунавање капиталног захтјева за власничке хартије од вриједности, односно образац С21.00 за власничке хартије од вриједности није доставила ниједна банка;
- Израчунавање капиталног захтјева за робни ризик, односно образац С23.00 није доставила ниједна банка;
- Три банке су, на посебан захтјев Агенције, доставиле преглед позиција које би по карактеристикама могле бити позиције књиге трговања. Процент приказаних позиција је веома мали, а односи се на девизне свопове и власничке хартије од вриједности.
- Само једна банка је приказала извјештај за додатна вриједносна усклађивања која се одбијају од капитала у износу од 67 хиљада КМ.

Из наведеног можемо закључити да, и поред врло малог обима који се односи на позиције из књиге трговања, банке нису поклониле довољно пажње нашим захтјевима за овај сегмент капиталног захтјева и мјерење ризика који се односи на тржишни ризик, због чега нисмо у могућности оцијенити степен спремности банака за примјену нове регулативе из овог дијела. Међутим, с обзиром на обим трансакција и планове активности које су банке доставиле у одговорима, за очекивати је веома мали утицај овог ризика на капитални захтјев.

2.3.1. Квалитативни дио Студије везано за сегмент тржишног ризика

У наредном тексту дајемо преглед питања и сумираних одговора које су доставиле банке, а са циљем сагледавања квалитативних елемената утицаја нове регулативе и степена припремљености банака за примјену нове регулативе.

Према организационој структури ваше банке, који организациони дијелови су одговорни за идентификацију, праћење и управљање тржишним ризиком? Приликом описа организационе структуре за сваки ниво, навести број систематизованих и попуњених радних мјеста за овај сегмент управљања тржишним ризиком.

Све банке су описале организациону структуру одговорну за идентификацију, праћење и управљање тржишним ризиком. Већина банака има успостављену функцију за управљање тржишним и оперативним ризиком унутар одјељења за управљање ризицима. Уз то, управљањем позицијама које генеришу тржишни ризик бави се и одјељење за управљање активом и пасивом, одјељење за управљање билансом, одјељење контролинга и сектор финансија.

Којим тржишним ризицима је изложена ваша банка у обављању својих активности?

Банке су изложене девизном, каматном, ризику трговања, робном, ризику позиције, ризику ликвидности, кредитног спреда, друге уговорне стране, те ризику хартија од вриједности.

Најчешћи одговори банака односе се на девизни и каматни ризик.

Навести све акте којима је регулисан сегмент тржишног ризика у вашој банци са кратким описом (нпр. стратегија банке, пословне политике, пословни планови и процедуре рада, одлука о лимитима трговања и ризицима, упутства за трговање инструментима и друго)?

Свака банка је интерним актима регулисала сегмент тржишног ризика у банци. Већина банака има кровну стратегију за управљање ризицима, док је сегмент тржишних ризика регулисан сљедећим актима: програм за управљање девизним ризиком, политика за управљање каматним ризиком, процедура за трансакције са хартијама од вриједности, стратегија ризика банке, политика тржишног ризика, приручник о тржишним ризицима, политике и процедуре за управљање ризиком улагања у портфолио банке, смјернице за рад одбора за управљање активом и пасивом, упутство за контролу тржишног курса, упутство за израду девизног стрес теста, одлука надзорног одбора о прихватљивом нивоу ризика, методологија стресног тестирања каматног ризика, методологија GAP и рацио анализе каматног ризика, методологија за обрачун ICAAP-а за ризик ликвидности и каматни ризик.

Да ли банка има властиту методологију утврђивања лимита за трговање и праћење лимита трговања?

Пет банака нема властиту методологију утврђивања лимита за трговање и праћење лимита трговања из разлога што је стратегија банке да не посједује позиције у књизи трговања. Остале банке имају властиту методологију.

Уколико је на претходно питање одговор „да” кратко описати методологију.

Надлежни сектор прати изложеност ризику и контролише да ли се позиције одржавају у оквиру дефинисаних лимита. Уколико не, предузимају се активности на усаглашавању истих уз образложење сектору ризика.

Која је политика улагања у портфолио намијењен трговању ваше банке?

Банке су се изјасниле да немају портфолио намијењен трговању, док се само једна изјаснила да има политику пословања са финансијским инструментима. Банке које имају хартије од вриједности у свом портфолиу разврставају их као расположиве за продају и воде их у банкарској књизи.

На који начин банка идентификује, мјери и прати ризике, односно како утврђујете квалитет портфолиа трговања?

Највећи број банака нема портфолио намијењен трговању. Од оних које имају (двје банке), прати се рејтинг/квалитет емитента хартије од вриједности и њихове тржишне цијене, захтијева се одобрење групе за било какво улагање, дневно праћење стања и сл.

Укратко опишите систем извјештавања о тржишном ризику?

Систем извјештавања о тржишном ризику код већине банака (шест) банака зависи од тијела коме се извјештај упућује, односно извјештаји се достављају на дневној, седмичној, мјесечној и/или кварталној основи. Само код једне банке сектор за ризике израђује извјештаје о управљању тржишним ризицима само на мјесечној основи.

Да ли банка има адекватну информатичку подршку управљању тржишним ризицима и трговањем? Молимо за кратак опис система.

Велика већина банака (седам) посједује софтвер или користи различите апликације за ове намјене, као на примјер (апликације креиране од стране групе којој банка припада, систем PMS-Portfolio and Risk Management System; софтвер који омогућава праћење изложености банке тржишном ризику у реалном времену; CBS систем уз Murex, SAP/ALM, Zeus и Mercury системе; 2000 Verrex). С обзиром да дио банака не посједује књигу трговања, поменута софтверска подршка код неких банака односи се искључиво на банкарску књигу.

Колико често пратите ризике који произилазе из активности трговања у смислу праћења позиција за трговање, искориштености и прекорачења лимита и резултата трговања?

Банке које имају портфолио за трговање врше континуирано праћење (дневно, мјесечно..).

Наведите евентуална прекорачења интерних лимита у посљедњој години дана?

Већина банака није имала прекорачења интерних лимита, док су банке које су имале прекорачења навеле да је прекорачење било техничког карактера на које је реаговано на одговарајући начин.

На којим тржиштима банка обавља послове трговања?

Од банака које имају послове трговања, тржишта су РС, БиХ, Србија, ЦГ, ХР, СЛО, остатак ЕУ. Најзаступљеније је домаће тржиште.

Наведите квантитативне и/или аналитичке методе које банка користи за идентификацију, мјерење, праћење и контролу тржишног ризика са кратким описом?

VAR и CPV лимит, ZEUS, MUREX, SAP/ALM, Mercury системи за праћење и контролу тржишног ризика, лимити, GAP економске и зарађивачке способности, стрес тест за девизни ризик, рацио анализе, MONTE CARLO и JPM метода, GAP, EVE и MPV анализе, управљање у складу са Одлуком Агенције о минималним стандардима за управљање тржишним ризицима у банкама, интерне политике и редовна праћења.

Једна банка није одговорила на постављено питање.

Да ли је банка користила деривате (ако јесте, молимо наведите које)?

Од укупног броја анкетираних банака, њих три су потврдно одговориле на постављено питање, те су се изјасниле да углавном користе девизне свопове и девизне форварде.

Да ли банка користи деривате као заштиту (уколико је одговор да, молимо наведите које, уколико је одговор не, молимо наведите разлоге):

Већина банака (шест) не користи деривате јер нема потребе с обзиром на једноставну структуру биланса и производа банке. Од оних које су потврдно одговориле, ради се о девизним форвард и своп пословима како би се заштитили од ризика отворене позиције и за заштиту од девизног ризика.

Уколико је одговор не, да ли постоје активности у погледу припреме за кориштење таквих инструмената?

Од банака које не користе деривате као заштиту, ниједна тренутно нема активности у погледу припреме за кориштење деривата.

Уколико банка има у свом портфолију за трговање хартија од вриједности, (власничке, односно дужничке) чији су емитенти државе из Еуро зоне, наведите државе емитенте?

Двије банке су одговориле потврдно наводећи Словенију (дужничке хартије од вриједности) и Белгију (MasterCard) као државе емитенте. Остале банке у свом портфолију немају хартије од вриједности чији су емитенти државе из евро зоне.

Наведите берзе на којима ваша банка највише тргује?

Бањалучка берза, Београдска берза, Сарајевска берза, преко кастоди кућа у Словенији и Црној Гори. Највећи број одговора односи се на Бањалучку берзу.

Да ли ваша банка послује са неким признатим берзама, а које нису наведене у Прилогу III Нацрта одлуке о капиталу?

Седам банака је одговорило одречно, једна без одговора.

Да ли сте у посљедње три године трговали удјелима инвестиционих фондова? Уколико јесте наведите са којим? Уколико нисте, да ли планирате трговати истим?

На постављено питање шест банака је одговорило да нису трговали удјелима инвестиционих фондова (нису трговале нити планирају), а двије су одговориле потврдно.

Да ли у свом портфолиу намијењеним за трговање имате берзанских индекса? Уколико имате, наведите са којих тржишта? Уколико немате да ли планирате трговати истим?

Све банке су одговориле одречно на постављено питање.

Да ли банка обавља послове *underwrittinga* у смислу члана 140. Нацрта одлуке о капиталу?

Све анкетиране банке одговориле су одречно на постављено питање.

ЗАКЉУЧАК

Квантитативна студија утицаја примјене новог регулаторног оквира на банке и банкарски сектор РС израђена је на основу података које су доставиле банке, а за резултат има, поред квантитативних показатеља, сагледавање квалитативних критеријума и спремности банака на примјену новог оквира.

Ова информација ће послужити за сагледавање свеукупног утицаја новог регулаторног оквира и оцјену општег стања.

Можемо закључити да резултати Студије показују да банке у РС на дан 30.09.2016. године имају довољно капитала, и по Варијанти 1 и Варијанти 2, да поднесу промјене које доноси нова регулатива. Примјена нове регулативе не би требала довести до проблема у функционисању банкарског сектора, а нити било које појединачне банке.

Утицај је умјерен, упоређујући резултат добијен по новој регулативи са резултатом по старој регулативи на дан 30.09.2016. године, а примијењујући начин израчунавања изложености по Варијанти 1 уз одбијање исправки вриједности и резервисања по регулатору и по Варијанти 2 уз одбијање само исправки вриједности.

Према резултатима Студије, стопа регулаторног капитала износи 16,4% према Варијанти 1 и мања је за 0,1 процентни поен у односу на важећу регулативу (Група 1 банака биљежи смањење од 0,2 процентна поена, док Група 2 биљежи раст од 0,7 процентних поена). Према Варијанти 2, стопа регулаторног капитала износи 17% и већа је за 0,2 процентна поена у односу на важећу регулативу (Група 1 банака биљежи раст за 0,1 процентни поен, док Група 2 биљежи раст за 1 процентни поен).

Према Варијанти 1, стопа редовног основног капитала износи 14,9% (минимални захтјев 6,75%), стопа основног капитала 14,9% (минимални захтјев 9%) и стопа регулаторног капитала 16,4 (минимални захтјев 12%).

Према Варијанти 2, стопа редовног основног капитала износи 15,2% (минимални захтјев 6,75%), стопа основног капитала 15,3% (минимални захтјев 9%) и стопа регулаторног капитала 17% (минимални захтјев 12%).

Дакле, све банке у РС имале би све стопе капитала изнад законски прописаног минимума по обје варијанте.

Укупна изложеност банака ризику према Варијанти 1 мања је за 77.743 хиљаде КМ, односно за 73.190 хиљада КМ према Варијанти 2. До смањења укупне изложености дошло је због смањења кредитног и оперативног ризика, док тржишни ризик биљежи повећање. Уколико посматрамо структуру ризика, закључујемо да кредитни ризик и даље има доминантну улогу и чини 90% укупног ризика, док оперативни и тржишни ризик заузимају 8%, односно 2% укупног ризика.

Анализирајући кредитни ризик, највећи утицај на пад овог ризика имала је класа изложености према становништву чији је пондер ризика 75% по новој регулативи, док је по старој регулативи износио 100%. Такође, ова класа изложености има значајно учешће у укупној изложености.

Надаље, класа изложености обезбијеђена некретнинама имала је знатно мањи утицај јер је Агенција искористила право да одреди већи пондер за ову класу изложености, односно да

задржи пондер 100% за изложености обезбијеђене пословним некретнинама и одреди пондер 75% за изложености обезбијеђене стамбеним некретнинама.

На повећање ризика утицале су и изложености са пондером ризика нула које су због повећања пондера за осигурану сталну имовину на 100% смањиле своје учешће у укупном ризику, а горе наведено допринијело је повећању укупног ризика.

Стопа финансијске полуге по Варијанти 1 износи 10,3%, односно 10,5% по Варијанти 2, што је значајно изнад прописаног минимума (6%).

Анализом достављених података за сегмент оперативног ризика, резултати показују да су захтјеви по стандардизованом приступу мањи у односу на приступ основног показатеља за 3.950 хиљада КМ. Сагледани су обим и губици штетних догађаја, иако они не утичу на израчунавање оперативног ризика. На основу одговора из квалитативног дијела Студије, може се закључити да банке још увијек немају добру информатичку подршку нити методологије адекватног сврставања догађаја у пословне линије што је захтјев стандардизованог приступа, а и услов за тачно израчунавање овог ризика.

Примјена нове регулативе довела је до повећања захтјева за тржишни ризик за 104.130 хиљада КМ. Овај ризик се у потпуности односи на девизни ризик и то на EUR и валутну клаузулу у тој валути. С обзиром да неке банке нису доставиле извјештаје о изложености са валутном клаузулом, тачност достављених извјештаја могуће је провјерити само непосредном контролом у банкама. Додатно је потребно размотрити утицај валутног одбора на ризик ове валуте јер су захтјеви Нацрта одлука о капиталу изједначени за све валуте.

Такође, резултати Студије су показали да уколико остане захтијевани лимит за књигу трговања, све банке ће овај ризик исказивати кроз банкарску књигу преко израчунавања кредитног ризика. На тај начин ће позицијски ризик свих дужничких хартија од вриједности бити са пондером ризика нула јер се, према извјештајима банака, односе на хартије од вриједности издате од стране централне владе, регионалне владе и локалних власти који према Нацрту одлуке о капиталу везано за кредитни ризик имају пондер ризика нула. Власнички инструменти се односе на привредна друштва која према кредитном ризику имају пондер ризика 100%. Такође, три банке повремено обављају послове своп и форвард трансакција у врло малом обиму, а за репо трансакције не постоје ни формални услови у РС.

Без обзира што извјештаји банака говоре о слабој заступљености инструмената тржишта новца и капитала, Агенција мора посветити додатну пажњу горе наведеном приликом дефинисања захтјева у коначном тексту Нацрта одлуке о капиталу.